

EVOKACE

Don Powell
**MŮJ ŽIVOT
SE SLADE**

V O L V O X G L O B A T O R

Don Powell
MŮJ ŽIVOT
SE SLADE

Don Powell

***MŮJ ŽIVOT
SE SLADE***

Don Powell

Můj život se Slade

Translation© Lucie Šmejkalová
Copyright © 2013 Omnibus Press

978-80-7511-111-1

978-80-7511-112-8 (epub)

978-80-7511-113-5 (pdf)

Předmluva od Dona Powella

Jak člověk stárne, většina lidí se ohlíží zpět, hodnotí svůj život a přemýšlí o různých obdobích, lidech a okolnostech, které formovaly v mnoha ohledech jejich život. Je mi už pětasedesát let a prožil jsem neobyčejný život. Přesto si většinu svého života nepamatuji. Víím, že je docela normální, když zestárnete – zapomínat – ale v mém případě se to vůbec netýká věku. Od svých šestadvaceti mám problém si něco zapamatovat.

Pro většinu lidí by asi nebyl problém napsat předmluvu ke knize, která by měla zdokumentovat jeho vlastní život. Mělo by to být dokonce snadné. Ale v mé situaci již na první pohled nemůže být nic vzdálenějšího skutečnosti.

V mnoha ohledech byl můj život dobrodružstvím a měl jsem štěstí, nebyl jednoduchý, ani tak úchvatný, jak by si lidé mohli myslet. Narodil jsem se hned po válce, v roce 1946, do dělnické rodiny z Black Country. V padesátých letech jsem se zamiloval do hudby. V šedesátých letech jsem tvrdě pracoval, abych si splnil svůj sen a mohl si vydělávat na živobytí hrou na bicí. V sedmdesátých letech jsem se proslavil se Slade a o té doby žiju rokenrolem. Bylo to úžasné, ale také se to někdy podobalo jízdě na horské dráze, o čemž většina lidí jen může snít.

Bylo v něm hodně sexu, pití, trochu drog a celá spousta rokenrolu, ale... také i hodně samoty. Neměl jsem vždycky jednoduchý život, a ani pro moji rodinu nebo přátele to nebylo po celá ta léta snadné. V roce 1973 na vrcholu kariéry jsem měl to štěstí, že jsem přežil hrozivou automobilovou nehodu. Od té doby jsem se musel vypořádávat se ztrátou paměti a všemi výzvami, zdeptaností a nejistotami, které to neslo s sebou. Musel jsem vyvinout značné úsilí, abych přežil, osvojit si umění schovat se za maskou a předstírat, že se nic nestalo.

Celá ta léta mi lidé říkali, že bych měl o svém životě napsat knihu, protože jsem si musel psát deníky, abych si byl schopen všechno pamatovat. Po letech přemýšlení, jestli mám napsat svou biografii (a za povzbuzování a podpory své ženy Hanne), jsem oslovil svou drahou kamarádku Lise, která byla hned pro...

Pak jsem z nějakého důvodu začal o sobě pochybovat a jen jsem přemýšlel, co budu říkat a zda to již nebylo zdokumentováno? Ale když jsem o tom uvažoval déle...

Na vrcholu Slade jsem jen málokdy poskytoval rozhovory, a když už k tomu došlo, vždycky se to týkalo činnosti kapely. Mluvit o sobě byla výzva a opravdu ne tak lehká, jak byste si mohli myslet. Bylo pro mě zajímavé zdokumentovat celý svůj život v knize a umožnilo mi to také vzpomenout si na mnoho zapomenutých věcí ze všech různých a někdy zvláštních stezek, po kterých jsem se vydal. Vždycky mě to nutilo oprášit si paměť a v mnoha ohledech poskytlo mně a zároveň i mé rodině udělat si lepší (nebo i horší) obrázek o tom, co mě zformovalo jako člověka, kterým teď jsem, a také pochopit, proč jsem takový, jaký jsem.

Velkou pomocí mi bylo psaní deníků, které jsem si celá ta léta schovával (tedy většinu z nich), od své automobilové nehody v roce 1973. Moje deníky se mi staly záchranným lanem a zapisoval jsem si do nich pocity nebo události, které se toho konkrétního dne staly. S lehkým srdcem jsem je předal Lise. Myslel jsem si, že projekt musí být, jak bych to tak řekl, „se vším všudy“. Jsem si však vědom, že i když jsem naprosto *všechno* zaznamenal, mnoho mých poznámek nebylo možné zveřejnit, jinak bych se dostal do velkých problémů a zranil bych nebo ztratil spoustu přátel. *Cílem bylo jen házet špínu na sebe!* Spolu se mnou četla deníky i Hanne a nevěřili byste, že to bylo poprvé, kdy jsem si je od napsání přečetl. Pokud si vzpomínám (omluvte tu slovní hříčku!), Lise je asi jediný člověk, který si je všechny přečetl. A děkuji Lise z celého srdce za její neuvěřitelnou píli a trpělivost.

Kvůli ztrátě paměti pro mě čtení Lisiny knihy představuje příběh o úplně cizím člověku (nepřipadá vám to divné?!), ale věřte mi, že mít problém s pamětí – v zásadě – se podobá bitvě s velmi zvláštním zvířetem, a myslím, že pro kohokoli, kdo to nikdy nezažil, to může být těžké pochopit.

Doufám, že i pro Vás bude čtení této knihy stejně zábavné jako pro mě!

Rád bych poděkoval všem blízkým přátelům, kteří přispěli ke skládání mého života. Také bych chtěl poslat polibek své skvělé rodině, Hanne, Anne Kirstine, Emilie, Andreasovi a Rockymu... za to, že mi konečně poskytli klid v životě. „Díky vám je můj život konečně naplněný a moc vás miluji!“ jak zpívá Elvis v „Love Me Tender.“

Don Powell, říjen 2011

Kluk z Bilstonu

Earls Court, Londýn, 1. července 1973. Koncertní síň zaplnilo osmnáct tisíc mladíků navlečených do tartanových cylindrů a stříbra a křičících z plných plic s nadějí, že uvidí Slade, tehdy nejpopulárnější kapelu. Rocková skupina působící ve Wolverhamptonu se za tři roky vypracovala a koncert v Earls Court její popularitu ještě upevnil. V okamžiku, kdy čtyři členové kapely vcházejí na scénu, cítí Don Powell přívál adrenalinu. Vysokého, urostlého bubeníka s dlouhými tmavými vlasy, který buší do bubnů s takovou intenzitou, až se mu paličky málem lámou mezi prsty, všichni znají jako vůdčí sílu kapely. Je až k neuvěření, že patří spíše k těm tichým členům skupiny. Don se nevěřicně usmívá na nedočkavý dav a usedá na stoličku u bubnů.

O deset dnů později se Don probouzí a třese se zimou. Ani si neuvědomuje, že leží na ledovém loži. Trčí z něj hadičky a trubičky a neví proč. Cítí, jak se ho zmocňuje panika. Vůbec netuší, kde je a jak se tam dostal. Má úplné okno.

O něco později, po odstranění hadiček, se Don vydává k zrcadlu v koupelně. Stále neví, co se stalo, a je naprosto nepřipraven na to, co uvidí. Tvář má plnou modřin až k nepoznání, chybějí mu zuby a tělo mu pokrývají hluboké řezné rány. Je bez vlasů, na temeni hlavy má obrovskou prasklinu a lebku mu drží pohromadě kovové svorky. Pohled na zdeformovanou tvář ho šokuje tak, že odskočí až k zadní stěně.

Skoro o čtyřicet let později Don Powell stále trpí ztrátou paměti, ale dnes již ví, co se tenkrát v roce 1973 stalo. Ví, že tři dny po koncertu v Earls Court se zapletl do závažné autonehody, autonehody, která stála život jeho přítelkyni, a doktoři dávali jen pramálo naděje, že přežije. Nehodu jako takovou si stále nepamatuje, přetrvávající ztráta čichu a chuti stejně jako ztráta paměti mu však denně připomínají onu osudnou noc.

Když s Donem mluvíte, je opravdu těžké uvěřit, že stále trpí následky nehody, která se stala před tolika lety. Jeho postižení není vidět a on vystupuje jako pozorný, neobyčejně laskavý a ohleduplný muž s pronikavým smyslem pro humor. Stojí nohama pevně na zemi, a kdyby nebylo nepoddajných vlasů po celé hlavě, nic by nenasvědčovalo, že tento mírný muž je jedním z velkých rockových bubeníků. Je jen obyčejným chlapem s neobyčejnou prací v kapele, která byla čistou náhodou tou nejslavnější své doby. Není tu žádné povýšené chování ani zahořklost nad omezením, jež způsobila jeho postižení. Právě naopak.

„Měl jsem takový štěstí,“ říká a dává na odiv vděk, který dobarvuje jeho postoj k životu. „Měl jsem tu nejlepší práci, cestoval jsem po světě, dělal jsem, co zbožňuji, a dostával jsem za to peníze. Měl jsem takový štěstí, *takový* štěstí, a vždycky jsem si toho vážil.“

Donald George Powell se narodil 10. září 1946 v Bilstonu ve Staffordshiru ve střední Anglii jako druhé z pěti dětí oceláři Walteru Powellovi a jeho ženě Doře. Pár měl dceru Carol, narozenou v roce 1940, a rok po Donově narození se narodil druhý syn Derek. Než spatřila světlo světa v roce 1953 Marilyn, poslední z Powellových dětí, zemřela již v dětství mladší sestra Christine.

Walter Powell byl přísný otec, ale také trochu dobyvatel ženských srdcí obdařený krásným tenorem. Během druhé světové války sloužil jako pouštní krysa (britský voják bojující na poušti v severní Africe, pozn. překladatele), na zpáteční cestě však prodělal malárii, a protože každou minutu své válečné služby nenáviděl,

odmítl medaile, které mu byly uděleny. Dokonce i ve vojenských jednotkách si všimli Waltrova neobvyklého hlasu, a říkalo se o něm, že s trochou průpravy by se mohl stát i profesionálním zpěvákem. Na to však peníze nebyly, a tak nikdy k ničemu nedošlo. Místo toho celý život pracoval ve slévárně, aby zaopatřil rodinu a poskytl jí to, co se jemu nikdy nedostalo. Zpěv si nechával na oslavy a posezení v hospodách.

Jeho žena Dora byla tichá, ale byl jí vlastní pronikavý smysl pro humor, který se projevoval skvělými hláškami. Své děti milovala, měla však své rozmary. Mimo jiné nechtěla, aby si její synové stříhali vlasy. Don i Derek měli krásné vlasy a ona se bála, že kdyby je vzala k holiči, kudrny by jim zmizely. Oblékala je naprosto stejně, až si je pletla a oslovovala je oba Derek. Dávala je společně do kočárku a kamkoli s nimi přijela, lidé se zastavovali a říkali: „To jsou krásné holčičky a ještě k tomu dvojčátka.“ Nakonec se však Walterovi povedlo osvobodit syny od dlouhých, kudrnatých vlasů. V tomhle sice Walter vyhrál, ale Dora většinou věděla, co chce a jak to provést. Když se Don narodil, žila rodina s babičkou, Dorinou matkou v Chapel Street v Bilstonu. Dora však chtěla svůj vlastní domov. Jelikož bydleli s babičkou v příliš velkém bytě, nemohla Dora s rodinou získat obecní byt. Problém vyřešila tím, že přestěhovala rodinu do krcálku v Temple Street. Po osmnácti měsících strávených v maličkém bytě získala rodina vysněný dům. Stěhování patří k jedné z prvních Donových vzpomínek.

„Ze všeho nejvíc si vzpomínám na den, kdy jsme se šli poprvý podívat na dům v Green Park Drive,“ říká. „Muselo to být v padesátých letech, protože se v něm už Marilyn narodila. Po druhý světový vále došlo v Anglii k populační explozi, proto také město postavilo řadu bytových jednotek, a my tak dostali dům v Bilstonu. I když náš dům již stál, celá oblast ještě nebyla dokončená. Žádný terénní úpravy jako trávníky a zeleň, všude bylo jen samý bláto. Máma a táta nás tam vzali a táta mě tenkrát musel

nést. Ani silnice pro autobusy tam nebyla, a museli jsme tak jít celou cestu pěšky. Viděl jsem však mámino i tátovo nadšení a navždy budu mít hluboko v paměti vrytý obraz táty, jak mě nese.

Domem v Green Park Drive jsme si ohromně polepšili v porovnání s malíčkým obydlím v Temple Street. Jako rodina jsme tam byli šťastní, i když zemi znatelně poznamenala válka. Střední Anglie byla silně vybombardovaná," poznamenává Don. „Bilston ani tak ne, ale většinu Black Country zničily uhelné doly, slévárny a ocelárny, které i celou oblast pojmenovaly. Totéž platilo i pro zbytek střední Anglie, kde nálety srovnaly Birmingham a především Coventry se zemí. Myslím, že je docela rychle přestavěli, ale ostatní dopady války přetrvávaly. Vzpomínám si na mámu s blokem přidělových lístků na jídlo a uhlí. Pro rodiny to tehdy muselo být docela těžké. Každý týden si dostal určitý počet lístků podle velikosti rodiny. Čím větší rodina, tím víc přidělových lístků."

Když se narodila Marilyn, mohla se Powellova rodina pochlubit šesti členy a všechny čtyři děti měly svou roli. Marilyn byla miláčkem rodiny. „Kvůli smrti Christiny měla máma k Marilyn velmi blízko," říká Don, „ale myslím si, že jsme ji rozmazlovali všichni."

Donova sestra Carol souhlasí. „Oblékala jsem Marilyn, krmila ji a chodila s ní na procházky v kočárku. Když mě s ní lidi v kočárku viděli, podivně se na mě dívali. Byla jsem velmi mladá, dospívající dívka a věděla jsem, co si myslí. ‚Není moje!‘ říkávala jsem. Byla jsem nejstarší holkou v rodině, a tak se ze mě stala chůva. Byla jsem náhradní máma," připouští. „Kluky jsem všude tahala s sebou. Nemusela jsem dělat žádné domácí práce nebo vařit ani cokoli jiného, ale musela jsem se starat o děti. Brala jsem proto kluky, kamkoli jsem šla, do parku, na procházku, do kina, kamkoli. Ale nevadilo mi to."

Když se s Carol setkáte a poznáte lásku, kterou k rodině cítí, nelze o tom pochybovat.

Z kluků byl Don ten vychovanější, prostě inteligentní, nezávislý kluk, který věděl, jak se chovat a být tak správným nejstarším synem.

„Don byl jediným v rodině, kdo měl mozek,“ připouští Carol. „Byl to chytrý kluk. Miloval puzzle a známky a ve srovnání s bratrem byl on ten tichý.“

„Byl jsem tiché dítě,“ přizvukuje Don. „Možná až příliš tichej oproti Derekovi, kterej dělal rámus.“

„Asi byste si mysleli, že z těch dvou by měl jít na pódium právě Derek,“ souhlasí Carol.

„I když nás dělil jen rok, každý jsme byli jinej,“ vysvětluje Don. „Dokonce jsme ani nechodili do stejné školy. Když mi byly čtyři a půl, začal jsem chodit do místní základní školy Villiers Road, která byla vzdálená asi tak pět kilometrů.“

„Když začal Don chodit do školy, nechtěl, aby ho máma vyzvedávala,“ vzpomíná Carol. „Vždycky říkal: „Už nejsem malý kluk, ale mámě se nelíbila představa, že bude chodit sám. Jednou ho šla vyzvednout a nemohla ho najít, protože šel jinudy, než měl. Po té příhodě máma přestala.“

„O rok později postavili novou školu a tam chodil Derek,“ pokračuje Don. „V tomhle směru jsme se spolu jako bratři nepotkali. Každý měl svoje kamarády a každý si šel svou vlastní cestou.“

„Pokud nebyl nikdo jiný při ruce, Don s Derekem si spolu nechtěli hrát,“ říká Carol, „a pak jich byl plný dům i jejich rvaček, hlavně když nebyl doma táta. Táta pracoval na směny a většinou posílali mě, abych je zastavila. Kluci mi pak říkali Komandér. A prali se opravdu příšerně. Vzpomínám si, že Donovi tenkrát často tekla krev z nosu a Derek věděl, že když Don začne při rvačce krváčet, vyhrál. Bylo to hotové šílenství.“

I když se bratři pořád prali, nemohli se vzájemně vyhýbat. Don to vysvětluje: „Dům v Green Park Drive byl na tehdejší dobu velké. V přízemí byly dvě místnosti, kuchyň, záchod a vana, o patro výše tři ložnice a venku další záchod. Ze začátku spala Marilyn

s mámou a tátou a pak se přestěhovala ke Carol, která měla svou vlastní ložnici. My s Derekem jsme spali ve zbývajících ložnicích. Když jsme museli jít do postele, každý večer jsme bojovali, abychom nemuseli jít spát. Kdykoli jsme však uslyšeli na schodech tátů, předstírali jsme, že už spíme. Ale on to moc dobře věděl! Dneska máme s Derekem k sobě mnohem blíže než tenkrát.“

„Byl to bláznec,“ říká Carol. „Ale Derek vždycky v bitvě s Donem vyhrál. Don nebyl nikdy agresivní a na rozdíl od Dereka, který se do nich odhodlaně pouštěl, mnohokrát odkrácel středem.“

I přes rvačky s Derekem a otce, který byl podle Carol na kluky až moc přísný, si byli všichni členové Powellovy domácnosti blízcí.

„Pocházím z milující rodiny,“ říká Don. „Táta pracoval v Moxley ve slévárně. Dojížděl každý ráno autobusem a pracoval tam až do důchodu. Máma taky pracovala, ve Wooden Transformers, kde se vyráběly elektrické součástky. Byli jsme jen obyčejná rodina z dělnické třídy, kde oba rodiče museli pracovat, ale máma s tátou byli skvělí. Rok co rok dělali všechno pro to, abychom mohli jet na prázdniny, šetřili celý rok a pak jsme vyrazili do jižní Anglie. Vždy poslední týden v červenci a první týden v srpnu. Bydleli jsme všichni v jedné místnosti v hotelu, který poskytoval ubytování se snídaní. Tenkrát to tak chodilo, ale byly to úžasné dovolené. Vždycky jsem si vážil toho, že trvali na tom, abychom každý rok jeli.“

Carol také s láskou vzpomíná na dovolené. Zvláště si vybavuje jednu, kde se jí její budoucí manžel Gerald začal dvořit. „Tehdy v létě s námi jel Gerald. Bydleli jsme v letním domku u moře, ale tenkrát tam samozřejmě Gerald nemohl spát. S Donem tak měli oddělený dům pro sebe. Dny trávili s námi, ale na večer se museli vrátit do svého.“

„Když jsme se vrátili do našeho příbytku, šel jsem na záchod a Don do ložnice,“ vzpomíná Gerald. „Po chvíli vyšel a řekl: „Něco tady nehraje. Na posteli jsou dámské kalhotky.“ Podívali jsme se na ně a uvědomili si, že jsme si spletli dům. Rychle jsme se vyplížili ven, aniž by si nás někdo všiml, ale pak jsme se mohli potřhat smíchy.“

Jet na každoroční dovolenou patřilo jenom k jedné z mnoha tradic v Powellově rodině. K další patřila snídaně v posteli v neděli ráno. „Nedělní rána jsme buď Carol nebo já udělali čaj a toast,“ říká Don, „a pak jsme všichni seděli v posteli u rodičů a snídali. Mezi mámou a tátou seděla Marilyn a Carol, Derek a já jsme seděli na druhý straně. Bylo to skvělé. Mluvili jsme o tom, co budeme dělat. Tenkrát jsme v neděli odpoledne chodili do místního parku, na Penn Common. Byla tam kavárna a lidi chodili na trávník, aby si tam zahráli fotbal, udělali piknik nebo tam jen tak trávili odpoledne. V neděli bylo v parku hodně rodin a vždy jsme si to užili.“

Z Donových vzpomínek se ty nejhezčí točí kolem Vánoc. Jak jinak? „Vánoční rána patřila samozřejmě k těm nejlepším,“ přiznává Don. „S Derekem jsme se vždy snažili zůstat co nejdéle vzhůru, abychom zahlédli Santu Klause. A kdykoli jsme uslyšeli nějaký hluk, mysleli jsme si, že je to on se svými sáněmi. Vždycky jsme ale nakonec usnuli, a když jsme se následujícího rána probudili, byly tam už všechny dárky.“

„Kluci zůstávali vzhůru, co nejdéle to šlo,“ potvrzuje Carol, „ale když konečně usnuli, položila jsem jim dárky u okraje postele, aby je ráno našli. Často se probudili uprostřed noci, a protože nemohli vydržet až do rána, otevřeli je.“

Na Boží hod se celý dům zaplnil lidmi, kteří vařili, zpívali a prostě si užívali života, stejně jako v písni *„Merry Xmas Everybody“*, což je hit Slade z roku 1973, který se stále hraje nejen v Británii, ale po celé Evropě v době svátků. Kvůli této písničce budou Vánoce už navěky spjaté s Donem a jeho kapelou, ale Donovi to nevadí. Čas Vánoc i písničku má rád.

Vzpomínky Dona i Carol na postoj rodiny k hudbě se liší. Don si jen vzpomíná, jak po celém domě slyšel hudbu od Rodgers a Hammersteina, na rozdíl od Carol, která si vybavuje příchod rokenrolu. „Nedělní rána byly určený k uklízení domu,“ říká Don.

„Kromě táty, kterej šel do hospody, jsme všichni pomáhali. Sice jsem luxoval, ale podstatnou část uklízení samozřejmě zastaly máma se sestrou. Tehdy hrály na gramofonu desky. Vždycky to byly alba od *Oklahoma!*, *Seven Brides For Seven Brothers* a *South Pacific*. Jako dítě jsem nikdy neslyšel jinej druh hudby.“

Carol ale nesouhlasí: „Bylo to v padesátých letech, musíš si to pamatovat. Hodně jsme poslouchali Elvise. Milovali jsme ho! A táta zpíval jeho písničky, všude kolem nás zněla spousta hudby. Kromě toho Don vždycky bubnoval. Už jako kluk pořád do něčeho bouchal. Ráno u snídane seděl u stolu, podupával si a do všeho bouchal. Dohánělo nás to k šílenství! Ani nevím, kde se to v něm vzalo, ale pořád byl v akci.“

„To je pravda,“ říká Don. „U stolu jsem si vzal nůž a vidličku, bouchal jsem do všeho a táta říkal. ‚Bud’ zticha!‘ a pak mi jednu stříhl.“ Když se Don přidal ke skautům, jeho láska k bubnům byla čím dál hmatatelnější. Carol to vysvětluje: „Nejdřív byl ve vlčatech, to mu bylo sedm let, a pak ve skautu. Zbožňoval to. Jezdil na jamboree, dostal všechna ocenění, prostě všechno. Opravdu byl velmi chytří. A pak začal hrát na bicí.“

„Bylo mi tenkrát jedenáct nebo dvanáct,“ vzpomíná Don, „ale tehdy ve skautu, do kterýho jsem chodil, jste museli nejdřív hrát na vojenskou trubku a to mi nešlo. Jen jsem tam tak stál vzadu, nafukoval tváře a předstíral, že hraju. Přistihli mě a řekli mi: ‚Tak jo, můžeš hrát na bicí.‘ Tak to začalo. Naučili mě základy, různý virbly, a ani se mi to nezdálo těžký. Přišlo to samo. Pokud jsem něco nevěděl, zeptal jsem se starších skautů, který byli naštěstí velmi milí a ukázali mi, co mám dělat. Hodně jsem se toho od nich naučil, a když jsem se naučil určitý virbly, bral jsem to jako objev. Byl to úžasnej pocit.“

U skautů jsme pořádali každou neděli pochody po mym rodnym městě. Rodiče vždycky přišli a mávali na mě. Bože! Snažil jsem se zachovat si kamennou tvář, bylo to *tak* trapný!“

V jedenácti letech nastoupil Don do Etheridge Secondary Modern School, střední školy pro chlapce. Byl dobrý student, dobře se učil, a především se mu dařilo v angličtině, historii a atletice. Jeho akademické úspěchy však zatlačilo do pozadí kamarádství s Grahamem „Swinn“ Swinnertonem, který se mu stal celoživotním kamarádem a časem i manažerem turné Slade.

„Oba jsme byli stydliví, dali jsme se ale dohromady a navzájem si dodávali důvěru,“ vysvětluje Swinn. „Vyvinulo se z toho přátelství, který trvá až do dnes.“

„Stali se z nás opravdu blízcí přátelé,“ říká Don. „Zpočátku jsme byli slušně vychovaní kluci, ale po pár letech se z nás stali více méně pěkný výrostci školy. Sedávali jsme vzadu a hleděli si svýho.“ Pro Dona je velmi těžké vysvětlit, jak u něho došlo ke změně z tichého chlapce na uličníka. Možná to mělo jistou spojitost se škololibým smyslem pro humor, který zdědil po své matce. Možná to pramenilo z jeho vrozené neposednosti.

„Don je od přírody neposeda,“ říká Carol. „Už jako dítě musel vždycky dělat něco nového. Pár let roznášel noviny a pak trénoval. Každý den chodil ven. Velmi se zajímal o atletiku a kdykoli něco dělal, bylo to na sto procent. Každé ráno si na sebe vzal šortky, šel ven a dokonce, i když mrzlo, trénoval.“

„Ze skautu jsem odešel asi ve čtrnácti a pak jsem se začal zajímat o atletiku,“ vysvětluje Don. „Běhal jsem pro Bilston na dlouhý trať a bylo to neskutečně divný, protože tenkrát pro mě žádné holky neexistovaly. Trénoval jsem sedm dní v tejdnu. V neděli ráno na stadionu cvičení, v pondělí v tělocvičně cvičení na laně, v úterý a čtvrtek na stadionu a ve středu a pátek v tělocvičně. Celej tejdén jsem se připravoval na závod v sobotu. V sobotu jsem běžel a pak v neděli všechno znovu od začátku. Holky pro mě tehdy byly nejnepochopitelnější věc na světě, chtěl jsem jen běžet na olympiádě. Tenkrát to byl jedinej smysl mýho života.“

Když vezmeme v úvahu přehled dosažených úspěchů u žen, je opravdu zvláštní, že se jimi tehdy vůbec nezaobíral a při tom

v dlouhodobém měřítku nebyl schopen před něžným pohlavím jen tak zavřít oči. „Když mi bylo asi patnáct, začali jsme se Swinnem chodit do klubu mládeže v Moxley, kde Swinn bydlel,“ vzpomíná Don. „Tenkrát jsem dostal první pusu.“

„Kromě mládežnickýho klubu tehdy nic jinýho nebylo,“ dodává Swinn. „Organizovali hodně věcí pro děti, ale byli vždycky propojení s církví. To byl trochu problém.“

Pro dva kamarády nebylo tohle spojení jistě ideální, zvlášť když vezmeme v úvahu, že je náboženství ve škole učil aktivní komunista, který vedl při všech volbách volební boj. „Byl to Metodistický klub mládeže Bourne, a aby člověk mohl být jeho členem, musel chodit v neděli do kostela,“ povzdechne si Don. „Bylo to tak trochu uplácení, ale stejně jsme tam chodili. Jen abychom se mohli stát členy. Poslouchali jsme tam desky, hráli stolní tenis. Vlastně jsem se stal v klubu přeborníkem ve stolním tenisu. Taky tam tancovali a poslední tanec byl vždycky ploužák, završenej pusou. Jednou si mě pro poslední tanec vybrala jedna holka. Jmenovala se Irene a občas jsem ji doprovázel z klubu domů. Protože to byl poslední tanec, musel jsem ji políbit, ale nevěděl jsem, že mám přitom zavřít oči, a někdo zakřičel: „Zavři oči!“ Bylo to legrační.“

Ačkoli se později stal Don proslulým dobyvatelem ženských srdcí, do svých sedmnácti let nerandil. Místo toho chodil na poněkud jiný druh kontaktního sportu. „V patnácti letech jsem se začal zájmat o box,“ vysvětluje Don. „V klubu jsem se přidal k družstvu boxerů, který sponzoroval místní policejní sbor. Když jsem začínal, boxoval jsem levou. Používám obě ruce, píšu pravačkou, ale házím levou a zrovna tak jí i kopu. Obráceně to mám s nožem i vidličkou, hodinky nosím na pravý a kulečník hraju oběma. Když jsem se pustil do boxování levou, trenér mě přinutil otočit se a bojovat tak v rovnováze, když jdu proti jinýmu boxerovi. Nepřišlo mi to ani příliš složitý používat pravou, ale poprvé jsem se zamyslel nad tím, že jsem schopnej využívat obě ruce. Kromě Swinna jsem

nikomu neřekl, že boxuju. Ke konci semestru jsme měli celý ráno tělocvik a náš učitel tělocviku pan Hawkins prohlásil: „Vrhne se dneska do ringu a trochu si zaboxujeme. Fajn, a první na řadě jsou Powell a Swinnerton. Do ringu!, Swinn zaproteštoval a řekl: „Ale on boxuje! Boxuje za Bilston!“ Pan Hawkins se zeptal: „Je to pravda?“ „Ne,“ řekl jsem a pan Hawkins pokračoval: „A dost! Majejte do ringu!“ A tak jsem Swinna naprosto rozdrtil. Myslím, že taky přispěl jedním dobrým úderem, ale jen čistě náhodou! Musím ale přiznat, že moje kariéra v boxu neměla dlouhého trvání.“ „Táta mu to nedovolil,“ říká Carol. „Don dostal zánět bradavky a na jedno ucho skoro ohluchl. A táta se bál, že se to ještě zhorší.“ „Máma mě vzala k doktorovi a ten mi poradil, abych přestal boxovat, protože mi hrozilo trvalý poškození,“ říká Don. „Tolik mě to zklamalo, byl jsem z toho úplně vyřízenej, protože trenér chtěl, abych pokračoval, jelikož ve mně viděl potenciál.“

Don si ale už našel místo boxovacího pytle jiné věci, do kterých mohl bouchat. Stále tu přetrvávala láska k bubnům a Don tak toužil nahradit starý nůž a vidličku pořádnými paličkami na buben. Třebaže žádné neměl, rozhodl se vyrobit si je z vánočního stromku. „Tehdy jsem netušil, že existují různé druhy dřeva,“ říká, „ani kde se vůbec takový dřevo kupuje. Použil jsem teda kmen vánočního stromku. Vyřezal jsem je, i když musely být dost nahrubo udělaný. Udělal jsem paličky s hroty a se vším. Dokonce jsem je i nalakoval. Byl jsem na sebe tak pyšnej a strávil jsem jejich výrobou tolik času. Ale když jsem je poprvý použil, zlomily se. *Tolik mě to zklamalo!*“

Poslední rok školy se z Dona a Swinna stali kapitáni školy, Don pro Wedgwood a Swinn pro Vincent.

„Jen jsem si pomyslel, „Cože? My? Dohlížet na mladší?“ říká Don. „Nechápali jsme, proč po nás chtěli, abychom kontrolovali jiný děti. Byli jsme přece ti mizerové. Udělali bychom cokoli, jen abychom na chvíli unikli knihám. Jednou jsme se dokonce zúčastnili

školení pro přepradovej oddíl. Zbytek kluků ve škole si o nás myslel, že jsme šílenci. Ale bylo to skvělé. tejdén jsme cvičili na předměstí Wolverhamptonu a pak jsme jeli na tři dny do hor.“

„Výcviku přepradovýho oddílu se vlastně říkalo kurz dobrodružství,“ říká Swinn, „ale na nic jinýho si už nepamatuju. Snad jen, že jsme museli vstávat v šest hodin, protože jsme pochopili, že ráno se musíme nejdřív vysprchovat, dokud je voda ještě teplá.“

„Bylo nás tam asi 30 kluků z různých škol,“ dodává Don. „Výcvik jsme nebrali až tak vážně, vždycky jsme si dělali legraci a smáli se, i když nás naučili, jak postavit stan na stráni, hodně jsme lezli, razili tunely a různý jiný věci. Měli jsme používat petrolejový vaříče, který hořely na denaturované líh a v táboře nás učili, jak s nima zacházet. Učitelé pak zhasli a řekli: ‚Takhle to bude na horách.‘ Jediný, co jste pak viděli, byly siluety s rukama v plamenech, protože se postříkali palivem.“

„Po výcviku nás vyhodili ve velšských horách nedaleko Wolverhamptonu. Neviděli jsme, kam nás vezou, protože jsme seděli vzadu v dodávce. Dali nám mapy a kompas a řekli: ‚Uvidíme se za dva a půl dne... možná.‘“

„Šli jsme společně se Swinnem a sebou jsme měli stan a věci na vaření. První noc jsme postavili stan na stráni, Swinn ale zapomněl dát kolíky kolem spodní strany. V noci jsem se zamotal do spacáku, provazy stanu mě zastavily a já si jen vzpomínám, jak jsem se vzbudil pod nádhernou, jasně černou oblohou plnou hvězd a myslel si, že jsem mrtvej. Byl jsem si naprosto jistej, že jsem mrtvej a v nebi. Chvilí mi trvalo, než jsem si uvědomil, že jsem naživu a venku.“

Don se Swinnem přežili a včas se vrátili. Swinn si stále schovává své osvědčení o absolvování kurzu dobrodružství, podle kterého můžeme zjistit, že se kurz konal od 23. října do 1. listopadu 1961. V šestnácti letech ukončil Don střední školu a na poslední den školy se svým kamarádem – uličníkem nachystali poslední vylomeninu.

„Ve vstupní hale školy jsme měli klavír, kde jsme zpívali hymny,“ vzpomíná Don. „Večer před posledním dnem školy jsme pod něj se Swinnem strčili noviny, aby klávesy nemohly vyluzovat tóny. Poslední den školy stáli dohlízející studenti na stupínku nad všema ostatníma a my se Swinnem jsme stáli se sklopenýma hlavama, protože jsme se nedokázali přestat smát, když se učitel hudby snažil hrát na klavír. Nakonec klavír odvezli a přivezli novejš. Pak jsme se rozloučili s učitelem. Když jsme dorazili k našemu učiteli hudby panu Priceovi, řekli jsme: ‚Musíme se přiznat,‘ a on na nás ukázal: ‚Byli jste *to vy*, že jo! Já to *věděl!*‘ Pak jsme ještě mluvili s naším ředitelem a zeptali se ho: ‚Jak to, že jste z nás udělali dohlízející?‘ a on na to řekl: ‚Děláme je z největších uličníků. Kdykoli k něčemu dojde, moc dobře ví, co se děje. Jakmile jsou však posedlí mocí, hned ty lidi udávají.‘ Uvědomili jsme si tak, že jsme nebyli nic mimořádnýho, jen největší lumpové ve škole, kterým dali trochu tý moci.“ „Byli jsme uličníci, a tak se z nás stali dohlížitelé,“ dodává Swinn. „Takhle ten systém fungoval.“

Z Etheridge Secondary Modern School šel Don na průmyslovou školu ve Wednesbury, kde měl studovat hutnictví. „Tak to vymyslel můj otec,“ říká. „Patřil k dělníkům v ocelárně a řekl: ‚Měl by ses stát hutníkem. Je to dobrá, opravdu zajímavá práce,‘ tak jsem souhlasil. Ale moje školní docházka neměla dlouhýho trvání. Především šlo o to, že jsme oba, Swinn i já, navštěvovali jinou školu. Swinn studoval na GCE, což znamená General Certificate for Education. Chodil do Bilstonu a já do Wednesbury, takže jsme se moc nevidali. Chodili jsme tam asi šest měsíců, když jsme se jednoho dne náhodou potkali, a už jsme se do školy víckrát nevrátili. Přesto jsme ale pořád předstírali chození do školy. Ráno jsem odešel z domova, stejně jako on a potkali jsme se v kavárně. Tam jsme strávili pár hodin až do jedenácti a pak jsme šli ke Swinnovi domů. Swinn měl jen matku a ta obvykle odcházela do práce v je-

denáct. Pracovala ve škole, kde připravovala obědy a po jejím odchodu jsme šli ke Swinnovi a zbytek dne tam zůstali až do doby, kdy jsem se měl vracet ze školy.

Protože jsme nechali studia, v pondělí ráno jsem vždycky vstával brzy ráno, musel jsem ještě před rodiči vyzvednout poštu, aby neviděli dopisy ze školy oznamující: „Proč nechodí váš syn do školy?“ Svému otci jsem o těch dopisech řekl až po mnoha letech a on jen poznamenal: „Myslíš si, že jsem o tom nevěděl?“ Myslet si, že to před rodiči utajím, bylo ode mě opravdu hloupý!“

Ukázalo se, že Donovo zanedbávání vzdělání nemělo pražádný význam. Než vůbec přiznal svému otci, že nechodí do školy, něco se v jeho životě událo, to změnilo navěky jeho život.

„Hrál jsem jednou v mládežnickém klubu stolní tenis, když vstoupili dva chlápci,“ vzpomíná Don. „Johnny Howells a Mick Marson. Byli o něco starší než já, ale znal jsem je z Etheridge. Johnny byl zpěvák a stejně jako Mick hrál na kytaru. Doslechli se, že hraju na bicí a chtěli založit kapelu. Přišli se tedy představit a zeptat se mě, jestli bych s nima nechtěl hrát. Řekl jsem jim, že moc rád, i když jsem tenkrát netušil, co to všechno obnáší. Neměl jsem svoje vlastní bicí a ani jsem nevěděl, do čeho se pouštím. Jen jsem věděl, že chci hrát na bicí.“

Stát se Vendorem

I když byl Don chytrý kluk, už v jeho šestnácti letech bylo jasné, že nebude pokračovat ve studiích. Možná si myslel, že se místo toho chtěl stát bubeníkem, ale Johnny Howells, který teď dává přednost, aby mu lidé říkali John, si na to vzpomíná trochu jinak. „Nejdřív se Don vůbec nechtěl přidat ke kapele, ale nakonec jsme ho zahnali do úzkých a vzbudili jeho zájem.“

Mick Marson to potvrzuje. „Stálo nás to trochu toho přesvědčování, ale nakonec jsme ho přesvědčili. Chtěli jsme nového bubeníka. Sice jsme tehdy jednoho měli, ale už nebyl nejmladší. Vzpomínám si, že se jmenoval Kenny Ashbury. Byl o mnoho starší než my, chtěli jsme teda mladšího, a přes Denise Hortona jsme dostali kontakt na Dona.“

„Znal jsem Denise Hortona z mládežnického klubu,“ říká Don. „Měl skupinu, ve který hrál na kytaru a přes něj jsem se seznámil s Mickem a Johnnym. Opravdu si nevzpomínám, že bych se nějak zdráhal, ale asi mě museli přesvědčovat, protože jsem se bál rodičů. Uvažoval jsem o tom, co asi řeknou, až jim oznámím, že chci být bubeník. A možná jsem si nebyl jistý. Byla to opravdu ta správná věc, když jsem měl studovat?“

Nakonec se Don přidal ke kapele, která se jmenovala Vendors, protože ‚The Peanut Vendor‘ od Moisése Simonse byla první věc,

kteou se John Howells a Mick Marson naučili hrát. Nejdřív hrál Don na telefonních seznámech, protože neměl žádné bicí, ale časem si je půjčil od kamaráda ze školy Bowdleyho. „Měl bicí soupravu Olympic,“ vzpomíná Don. „Bydlel ve stejném obytném komplexu jako moji rodiče a chodili jsme spolu na první stupeň. Jednoho dne jsem se ho zeptal, jestli si můžu půjčit jeho bubny a on řekl: „Jasně, klidně si je vezmi. Nehraju na ně.“ Hrál jsem na ně asi osmnáct měsíců, protože už je nikdy nechtěl vrátit zpátky.“

Když Don bubnoval, jeho schopnost používat obě ruce se neprojevovala. Ačkoli kope a hází levou nohou a rukou, neumí jí hrát. „Je to trochu divný,“ přiznává, „hraju trochu ortodoxně a na velké bubny používám stejně tak i pravou nohu.“

I když na počátku kariérní dráhy Vendors k ničemu převratnému nedošlo, John Howells přece jen zčásti přičítá pozdější úspěch jejich vzniku. „Asi bylo dobré, že jsme se všichni znali z Etheridge Secondary Modern School,“ říká, „protože ve škole vzniklo poměrně dost kapel. Pocházela odtamtud i jiná kapela, která byla docela známá, byli o několik let starší než my. Nakonec hráli v koncertní síni Royal Albert Hall. Začínali jako Danny Cannon & Ramrods a pak hráli jako Herbie's People. Pokud jde o zakládání kapel, byla to populární škola.“

„Zpočátku jsme nikde nehráli, jen jsme zkoušeli u Johnnyho doma,“ vzpomíná Don a odvolává se na Howellsa jako na Johnnyho místo na Johna. „Johnnyho otec měl malej hotýlek poskytnutí nocleh se snídaní. Nedaleko bylo starý repertoárový divadlo a bydleli tam herci. A my jsme cvičili v obývacím pokoji. Nebylo to až tak veliký, ale k hlavnímu pokoji patřil i záchod, kam jsme umístili bubny. Mick se pak postavil do jednoho rohu a Johnny do druhýho, a proto jsme na sebe museli křičet, co budeme hrát.“ „Tenkrát byla všude hudba,“ říká Howells. „Možná nás tolik zajímala hudba kvůli lidem z divadla, který bydleli v tátově hotýlku,

ale až tak moc si to nemyslím, jelikož hráli muziku z kabaretu padesátých let a my jsme se zajímali o počátky rocku.“

„S tímhle druhem hudby mě seznámili Mick s Johnnym ,“ vzpomíná Don. „Znal jsem jen to, co jsem slyšel v mládežnickém klubu, což byly nahrávky z tehdejší doby, jako Billy Fury a Joe Brown. Ale Johnny s Mickem byli jen o pár let starší a hodně se zajímali o začínající rockový hvězdy jako Gene Vincent, Eddie Cochran a Buddy Holly, a přesně to jsme hráli.

Časem jsme začali hrát na svatbách, tancovačkách mládežnického klubu a příležitostně v malých hospůdkách. Nikdo nás za to neplatil. Byl to pro nás koníček. Ale pak přišla nabídka od místního kina. Sobotní rána patřila programům pro děti a před samotným začátkem kresleného filmu a vůbec všech filmů pro malý děti, většinou vystoupil na jevišti zpěvák nebo dvojice herců. Jednou v sobotu ráno nás požádali, abychom jim zahráli. Vzpomínám si, jak jsme se v ten den setkali s Johnnym po jeho rozmluvě s lidma v kině. Řekli, že nám za to zaplatí a já na to: ‚Zaplatí? My za to dostaneme *zaplaceno*?‘ ‚No jasně, dostaneme pět liber.‘ Naprosto skvělý! Kino bylo hned za rohem, takže jsme si tam mohli donést aparaturu rovnou od Johnnyho. Zaplatili nám pět liber a myslím, že si každý z nás nechal libru. A protože jsme zkoušeli u Johnnyho doma, dali jsme další dvě libry Johnnyho otci za čaj, mléko, cukr a sušenky.“

„Když si nás začali objednávat, vozili jsme Donovy vypůjčené bubny autobusem,“ vzpomíná John Howells. „V dělnickém klubu Prince's End v roce 1962 jsme asi poprvé dostali slušně zaplaceno za koncert. Rozdělili jsme si mezi sebe osmnáct liber a to bylo dobré. Aspoň jsem zaplatil tátovi za aparaturu, kterou na mě převedl. Muselo ho to tenkrát stát jeho třítydenní mzdu.“

Původně se kapela sestávala jen z Dona, Johna a Micka, ale za nějakou dobu se začali muzikanti střídat. V jednu chvíli hrál s Vendors na kytaru Dennis Horton, zatímco Johnny Shane hrál v kapele od března do dubna a znovu pak od září do prosince 1963. Ve

skutečnosti se jmenoval John Howell, ale říkal si Shane a byl také zpěvákem své vlastní skupiny Johnny Shane & Cadillacs. U Vendors se z něho stal hlavní kytarista, protože John Howells zpíval. Na baskytaru měli Waltera Diffyho, známějšího pod jménem Bill. „Představil jsem Billyho kapele,“ říká Swinn. „Tehdy jsem pracoval u Wooden Transformers, kde pracovala i Donova máma. Chvíli tam taky, hned vedle mě pracoval Donův bratr Derek a zrovna tak i Bill Diffy, a tak jsem ho poznal.“

„Stala se z nás pětičlenná kapela a měli jsme to štěstí, že se nám dostalo podpory od rodičů,“ říká John Howells. „Naši rodiče nevěděli, co nás čeká, ale muzika byla přesně to, co jsme chtěli. Byla to výzva, se kterou jsme se museli poprat. Byli mezi náma ale rodiče, který tomu rozuměli. Byli jsme jen teenageři, což znamenalo vrátit se domů posledním autobusem v jedenáct hodin. To byl ale problém, protože, když jsme hráli, prostě jsme to nemohli stihnout. pamatuju si, jak jsme se o to poprvý pokusili a přišli jsme pozdě. Když jsem se vrátil, táta se mě ptal: ‚Kde jsi byl?‘ a chtěl, abych přestal hrát. Když jsem už byl v posteli, vešel a řekl: ‚Já jsem to tak nemyslel.‘ A tehdy se to rozjelo. Tak jednoduše to mohl zarazit, ale myslím si, že chápal, jak moc po tom toužíme. Naši rodiče byli ochotný náš sen podporovat a zjevně na nás byli velmi hrdý. Viděli, že bychom mohli mít lepší život.“

Donovy rodiče byli také naprosto srozumění s rozhodnutím nejstaršího syna stát se muzikantem, jak vzpomíná Carol. „Všechny nás to nadchlo. Moc to chtěl, tak jsme ho všichni podporovali a myslím, že hlavně od táty to bylo skvělý. Don stejně neměl doma bubny, takže jsme z toho randálu nikdy nic neslyšeli. Nikdy necvičil doma. Ale bylo to trochu paradoxní. Don byl jediný z rodiny, komu to páliło, byl jediný, kdo mohl jít na vysokou a on to využil k tomuhle! K bubnování!“

Mick Marson neměl takové štěstí. „Když jsme začali hrát, máma mě vyhodila. Uspořádali jsme koncert a ráno se vrátili do Bilstonu. Chodil jsem za ní po městě, ale nemluvila se mnou. Nechtěla

mít se mnou nic společného, tak jsem se na nějakou dobu odstěhoval k Johnovi, než mi odpustila.“

Na Vendors mělo vliv několik místních skupin, zejména Redcaps, kterou považovali za nejlepší z místních beatových skupin. Pocházeli z Walsallu, ale pravidelně se účastnili beatových veřejných akcí v Birminghamu. Aby se jim i ostatním místním skupinám Don vyrovnal, zvažoval řádné hodiny bubnování.

„Chodil jsem k učiteli ve Wolverhamptonu,“ vzpomíná Don. „Už ani nevím, jak se jmenoval, ale bylo mi tehdy sedmnáct a on se mě snažil naučit, jak mám správně držet paličky na buben a podobný věci, ale já už jsem tehdy vlastně vše podstatný věděl. Tak jsem se jen snažil naučit noty, ale pak jsem si pomyslel: K čemu to vlastně potřebuju? Na bicí stejně žádný noty nepotřebuju, tak jsem tam šel jen párkrát. Nijak jsem nepokročil, ale nedělal jsem si s tím hlavu.“

Ale Vendors se dařilo dobře a mládežnický klub St. Giles ve Willenhallu patřil k jednomu z míst, kde se velmi proslavili. „Hráli jsme většinou na tancovačkách jejich mládežnického klubu ve čtvrtek večer,“ vzpomíná Don. „Bylo to tam tak pěkný. Vedoucím klubu byl John Squire a my jsme se stali členy klubu. Několikrát za rok pořádal John velkou tancovačku, tehdy se konala v místní tančírně a my jsme vždycky hráli jako předkapela komukoliv, kdo tam hrál. Tenkrát měli hlavní slovo velké skupiny jako Hollies.“

Vendors se přihlásili a vyhráli rokenrolovou soutěž organizovanou mládežnickým klubem St. Giles. První cena byl živý koncert jako doprovod kapely Hollies ve Willenhall Baths v listopadu roku 1963. „Od Hollies jsme se něco naučili,“ směje se Don. „Naučili jsme se od nich, jak se líčit! Viděli jsme je nalíčené na jevišti, tak jsme to udělali taky.“

Hollies nahráli písničku ‚If I Needed Someone‘ od George Harrisona a já jsem byl natolik naivní, že jsem řekl Grahamu Nashovi: ‚Nahráli jste to jen proto, že jste věděli, že to bude hit.‘ Kdybych to udělal teď, jednu by mi ubalil! Ale Nash jen řekl: ‚Nahráli jsme ji, protože je to skvělá písnička,‘ a měl pravdu. Tenkrát ale byli

Beatles tak úspěšní, že kdybyste nahráli jednu jejich písničku, byl to zaručený hit, a tak jsem si myslel, že je to motivovalo. Za večer nám zaplatili čtyři libry a Hollies dostali 75. Docela velké rozdíly!“ Ačkoli plat nepatřil k nejlepším, potěšilo je, že mohli hrát s velikány tehdejší doby. „Hráli jsme se všemi liverpoolskými kapelami jako Fourmost a Merseybeats,“ vzpomíná Don. „Pro nás to byla skvělá doba, protože kde jinde bychom si mohli s takovými kapelami zahrát? Nikdy jsme nehráli s Beatles, i když si ale myslím, že jsem je jednou viděl! V Astonu se v neděli natáčel televizní program nazvaný *Thank Your Lucky Stars*, který se měl vysílat příští sobotu. Byl jsem právě u autobusové zastávky a šel jsem směrem k Swinnově domu, když kolem mě projelo velké auto a myslím, že v něm seděli Beatles. Zjevně jeli na *Thank Your Lucky Stars*. Opravdu mě potěšilo, že jsem je viděl.

Když Beatles prorazili, hráli jsme někdy v Liverpoolu, v dělnických klubech a tak podobně. Byla to jen hodina a půl cesty autem, ale my tam jeli už po obědě a tajně doufali, že je uvidíme. A když jsme do někoho narazili na ulici, ptali jsme se: ‚Znáte Beatles?‘ Bylo to šílený!

Taky jsme nikdy nehráli s Rolling Stones. Hráli ve stejnejch lázních, ale nikdy jsem se na ně nešel podívat. Pamatuju si, jak jsem míjel Willenhall Baths, abych chytil autobus domů a už kolem půl šestý večer tam stály fronty lidí čekajících na koncert Stones. Nepamatuju si ale, proč jsem na ně nešel. Možná to bylo příliš drahý. Když jsem míjel všechnu tu mládež, tolik jsem jim záviděl!“

Ale i přestože Vendors nepředskakovali Beatles ani Stones, vedli si velmi dobře a vymysleli si extravagantní umělecká jména. „Z Johnnyho Howellse se stal Johnny Travelle, Mick byl Snowy Vance a já Sticks Powell,“ vzpomíná Don. Vendors pravidelně účinkovali, a než si to vůbec stihli uvědomit, měli manažera jménem Chalkie White.

„Hráli jsme právě v dělnickém klubu, když k nám přišel tenhle chlápek,“ vysvětluje Don. „Řekl: ‚Můžu vám sehnat práci.‘ Byl to

Chalkie White. Myslím, že ho Johnnyho otec neměl rád, ale opravdu nám sehnal spoustu práce.“

„Říkali jsme mu Pan Deset procent,“ dodává Mick Marson, „protože to byl poplatek, kterej za své služby požadoval.“

V prosinci 1963 odešel nadobro z Vendors Johnny Shane a kapela potřebovala nového kytaristu. Chalkie White zavolal Davidu Johnu Hillovi, který hrál ve školní kapele Young Ones a pak v hospodské kapele vedené bubeníkem Macem Wooleym.

„Poprvý jsme se setkali s Davem v domě Johnnyho otce,“ vzpomíná Don, „a Dave si s sebou vzal svou přítelkyni Pat a otce. Tehdy Johnny a Mick hráli třístranný akordy, ale Dave hrál plný barré jako Chuck Berry. To jsem ještě nikdy předtím neviděl. V předpokoji u Johnnyho otce jsme zkoušeli a požádali Davea, aby nám zahrál. Zahrál plný barré a řekl: ‚Vy jako se mnou nebudete hrát?‘ Nevěděl, že je pokročilejší než my! Tehdy jsme hráli jen písničky jinejch lidí, popový písničky té doby. Když se k nám Dave přidal, začali jsme hrát i pár písniček od Chucka Berryho. Takový věci znal. Byl to jeho styl.“

„Poprvé jsem potkal Dona u Johnnyho Howellse doma v Bilstonu,“ říká Dave. „Pozvali mě tam na zkoušku, protože hledali kytaristu. Představili mě a nejdřív mě oslovil Johnny a Mick. Mluvili se mnou jen oni a vypadali docela přátelsky. Don tam mezitím seděl vzadu v místnosti a nic neříkal. Zdál se mi velmi tichej a snad i stydlivej.“

„Nedávno jsem Daveovi řekl: ‚Možná tě znám líp než svého vlastního bratra,‘ ale tehdy při našem prvním setkání nám trvalo týdeny, než jsme spolu poprvý promluvili,“ směje se Don. „Bylo to šílený. Byli jsme ve stejný kapele, ale nemluvili! Tenkrát byl Dave velmi výraznej a tichej, prostě nic z okázalosti pozdějších let. Pomáhal v kanceláři v Tarmaku a o mně si myslel, že jsem jen bledej kluk se spoustou uhrů, kterej s nikým nemluví, a tak se taky ani neobtěžoval se mnou mluvit.“

„Když jsme spolu později začali hrát a poznal jsem ho líp, samozřejmě jsem si uvědomil, jak je zábavnej a vtipnej,“ připouští Dave. „Taky dobře vypadal se svými tmavými, dozadu sčesanými vlasy. Tehdy jsem o tom moc nepřemýšlel, ale jakmile jsme spolu začali hrát, uvědomil jsem si, že je dobřej. Don měl vždycky originální styl. Byl to spolehlivej a dobřej bubeník se skvělým časováním a plnej energie. To byla na něm asi ta hlavní věc. Jeho bubnování sehrálo v naší hudbě důležitou roli.“

Po dosazení Davea do Vendors již Chalkie White více méně dohrál svou roli a na jeho místo nastoupil nový manažer Maurice Jones. „Znali jsme Maurice Jonese z kapely jménem Sonnets z Wednesfieldu, kterou vedl“ říká Don. „Ten večer jsme hráli v několika stejnejch mládežnickejch klubech a Maurice Jones nám začal shánět práci. Brzy si ho začala objednávat agentura Astra, kterou vedli Stan Fielding a Len Rowe. Tak jsme s ním odešli do Astry.“

„Ve Wolverhamptonu chodily všechny kapely do agentury Astra v pátek ráno pro peníze. Vždycky to tak bylo. Hráli jsme sice pro hospodu, ale ta poslala peníze do agentury, takže si kapely musely dojít každéj pátek ráno pro peníze. Pokud *tam* teda byly, však víte! A pak jsme z našich peněz zaplatili Maurici pět liber týdně jako úplatek, aby nám pomohl sehnat víc práce.“

Prostřednictvím Astry se Vendors seznámili s řetězcem Ma Regan. Ma Regan také řídil mnoho místních skupin a v Birminghamu měl čtyři taneční sály: The Brum Kavern, The Plaza v Old Hill, The Plaza v Handsworthu a Ritz v King's Heath. „Jeden večer hrálo šest kapel, který se na různějch místech střídaly, takže všechny čtyři taneční sály postupně obešlo šest kapel,“ říká Don. „Platili pár šupů, ale byl to dobřej řetězec se spoustou publicity.“

„Jednou jsme k nim šli na konkurz, seděli jsme a čekali, až na nás přijde řada, protože tam mezitím hráli Redcaps,“ říká Mick Marson. „Poslouchali jsme, pak jsme se na sebe podívali a pomysleli si: Ne! Ani náhodou se nemůžeme týhle skupině vyrovnat! Šli

jsme za manažerem a řekli: ‚Musíme odejít.‘ ‚Proč?‘ ‚Nemáme na to.‘ Tak jsme odešli, abychom se učili novým věcem!“

„Podle mě bylo dobře, že jsme to poznali,“ říká John Howells, „ale byli jsme na sebe naštvaný. Hráli jsme hity z padesátech let a další kapely hrály úplně jiné věci, jako písničky Beatles. Uvědomili jsme si, že bychom se na to taky měli zaměřit, a trochu se nad tím zamyslet i z obchodní stránky.“

„Ve skutečnosti jsme ale nikdy nehráli písničky od Beatles,“ přiznává Don, „neměli jsme hlas na vysoký falzetový tón ani souzvuk. A stejně jsme pak začali hrát blues, protože bluesová hudba vyhovovala Johnnyho hlasu.“

„Podívali jsme se na kloub kapelám, který měly své místo na trhu a trochu jsme je napodobili,“ říká John Howells, „a když jsme uviděli Yardbirds, pomysleli jsme si, jé, to je pěkný, to bychom mohli být my. Yardbirds byla dobrá kapela a nám se jejich způsob líbil, takže jsme se k tomu trochu přiklonili. A když jsme se teda vydali touto cestou, pozvali si nás jako předkapelu takových velikánů jako Georgie Fame, Alexis Corner, Zoot Money, Spencer Davis, typy kapel, který hrají něco jako blues s nádechem komerčnosti.“

Třebaže byli Vendors stále jen náctiletí, získali si velkou popularitu a nový styl měl u publika příznivý ohlas. A s narůstajícím počtem objednávek bylo zapotřebí řidiče.

„Někdy nás vozil na koncerty otec Johnnyho Shanea,“ vysvětluje Don, „ale po Johnnyho odchodu, jsme si sehnali kluka jménem Mark, kterej nás vozil ve své dodávce. Mark pracoval v Tarmaku, kde taky pracovali Johnny a Dave, a bydlel ve stejném obytném komplexu jako moji rodiče. Účtoval nám dvě libry za večer, a když jsme hráli na svatbách nebo hospodách, vzal si s sebou vždy manželku, aby měli pití zadarmo. Celej večer mohli pít i jíst zadarmo. Kromě toho nám pomáhal ještě Swinn s aparaturou. Nebyl tak úplně bedňák, ale pomáhal nám. Tenkrát měli lidi stejně jen jednoho bedňáka a kapely si tahaly aparaturu samy.“

„Jednou jsme hráli na svatbě a pak jsme odjeli v dodávce,“ vzpomíná Mick Marson. „Vzadu seděl Swinn a najednou řekl: ‚Chce někdo kus dortu? Šlohl svatební dort!‘“

„Z toho dortu jsme žili celý týden!“ směje se Swinn. „Jindy jsem ukradl všechny přístroje a dal jsem je do bedny s kabely a šňůrami. Když jsem scházel dolů a přecházel halu, bedna spadla a vypadly z ní všechny nože a vidličky. To byl ale trapas!“

„Tehdy jsme vyváděli spoustu šíleností,“ připouští Mick Marson. „O několik let pozděj jsme měli hrát v hotelu, ale neměli tam šatnu. Tak nás požádali, abychom se převlíkli v jednom z hotelových pokojů. Ale místo převlíkání jsme si všichni vlezli do postele.“

„Všichni společně jsme vlezli do postele,“ přizvukuje Don, „jen si zkusit, jaký to je. Nebyli jsme zvyklí na hotelový pokoj, ani jsme nikdy neviděli takovej pokoj s vlastní koupelnou! Tak jsme si tam všichni leželi v posteli přikrytý až po nos a říkali si, to je ale život a najednou dovnitř vešli Steve Brett & The Mavericks! Tehdy jsem se poprvý setkal s Noddy Holderem.“

„Mavericks měli hrát ve stejném hotelu a převlíkali se ve stejném pokoji,“ říká Mick Marson, „ale jak nás tam tak viděli ležet v posteli, nevěděli, co si mají myslet!“

I přes blbiny, které Vendors vyváděli, jim Astra věřila a chtěla s nimi dále spolupracovat. Navrhli jim nahrát EP (gramofonovou desku, pozn. překladatele) za účelem propagace. Tak se vydali do Domino Studio v Albrightonu nahrát demo nahrávku. Studio ji pak vyrobilo z vrstvy acetátového laku.

„Trochu jsme si to ve studiu prodloužili,“ říká John Howells. „Myslím, že po nás agentura chtěla EP se čtyřmi skladbami. Byly to ‚Peace Pipe‘, ‚Twilight Time‘, písnička od Buddyho Hollyho ‚Take Your Time‘ a ‚Don’t Leave Me Now‘, kterou jsme společně s Davem napsali. Nikdy ji nedistribuovali, ani nepoužili jako reklamu, ale jinou jsme neměli. Dnes mi zůstala jen jedna jediná kopie. Skladby najdete na CD *The Genesis of Slade*, ale nevydělal jsem na

tom žádný peníze. Kdybych to chtěl udělat, vydal bych ji v roce 1973!“

„Taky mám kopii,“ dodává Mick Marson, „ale je rozbitá!“

Dalším posunem pro kapelu byl konkurz na televizní program nazvaný *For Teenagers Only*.

„Jeli jsme na konkurz do studia ATV do Birminghamu,“ říká John Howells, „ale když jsme tam dorazili, chyběl baskytarista. Čas ubíhal, tak jsme zavolali Billy Diffymu do práce a on se nám ozval v telefonu. Pořád byl ještě v práci. ‚Co tam děláš?‘ zeptali jsme se a on řekl: ‚Nemůžu přijet. Mistr mě nepustí.‘ ‚Nehodil ses marod jako my ostatní?‘ Ne, šel do práce. Stálo nás to vystoupení v televizi. Nikdy se to mezi náma už neurovnilo. Bill se musel rozhodnout, jestli chce normální život, nebo bejt s náma na cestách. Rozhodl se a brzy jsme si museli najít nového baskytaristu.“

„Bill byl mnohem starší,“ vysvětluje Don. „Myslel, že si nevyděláváme žádný peníze, chtěl se oženit a usadit se, a proto se rozhodl kapelu opustit.“

Naštěstí Maurice Jones věděl o baskytaristovi, který byl právě k dispozici po rozpadu jedné z kapel, které také řídil. „Jmenoval se Dave Jones, ale říkali jsme mu Cass,“ říká Don. „Cass byla zkratka z Casanovy, protože to byl pěkný chlap, kterej se líbil holkám. Jemu se však to jméno až tak moc nezamlouvalo. Často používal jméno ‚Velkej‘ Dave v protikladu k Davu Hillovi, který byl tehdy ‚Malej‘ Dave. Myslel si, že je to roztomilý!“

„Cass okamžitě dostal práci,“ dodává John Howells, „protože byl dobru. Nejspíš byl nejlepším baskytaristou té doby. Od té doby hráli v kapele Dave, Don, já, Mick a Cass.“

Když se k nim Cass přidal, moc se mu muzika R&B nelíbila, ale po nějaké době změnil názor, jelikož měli spoustu koncertů a dobré fanoušky. Bylo jasné, že Vendors čeká něco většího.

Éra 'N Between

Don po odchodu ze školy nedělal kromě hraní nic jiného, ale v roce 1964, takřka ve svých osmnácti letech, si musel najít práci. „Pročítal jsem si pracovní nabídky v novinách a v jedný stálo, že hledaj pomocnýho hutníka pro slévárnu ve Willenhall,“ vzpomíná. „Bylo to pro BICC, British Insulated Callender's Cables, kde se vyráběly odbočovací svorkovnice pro telefonický kabely. ‚Bude to pro tebe dobrá práce,‘ řekl táta a tak jsem podal žádost o práci, kde jsem mohl využít znalosti z vyšší odborný. Neměl jsem potřebnou kvalifikaci, ale naštěstí jsem se svému šéfovi, kterej se taky jmenoval Don, líbil. Přišel jsem na pohovor a tu práci jsem dostal. O hraní v kapele jsem nic neřekl a vlasy, který jsem měl na tu dobu docela dlouhý, jsem si sčesal dozadu, aby to nevypadalo tak hrozně.

V laboratoři BICC, kde se zkoušeli kovy, jsem pracoval asi tak rok a byla to dobrá práce i fajn lidi. Don i jeho asistent Ivor byli milí chlapi a pracovat pro ně bylo skvělý, i když jsme dělali v jinejch odděleních. Po několika měsících jsem se o přestávce na svačinu pustil do hovoru s Donem a ten mi řekl: ‚Nikdy jsi mi neřekl, že hraješ v kapele.‘ Šokovalo mě to. ‚Jak ses to dozvěděl?‘ ‚Včera večer jsi hrál v místní tančírně a byl tam někdo z oddělení.‘ A jsem si jen pomyslel: Bože! Donovi jsem ale řekl, že jsem si myslel, že

by mi to ztížilo možnost dostat práci, a proto jsem se o tom nikdy nezmínil. A on pak pokračoval: „Ne, ne, ne!“ a opravdu se o kapelu zajímal. Když jsme museli cestovat do vzdálenějších míst jako hodinu cesty od Wolverhamptonu, pustil mě dřív. Řekl: „Pokud uděláš svou práci, je to v pohodě.“ Tak jsem chodil do práce brzy ráno nebo o víkendech, pokud jsme teda zrovna nehráli, abych dokončil nedodělanou práci.“

Jakmile začal Don vydělávat peníze, koupil si své první bicí. Byla to klasická souprava bicích Premier, ale nemohl si ji koupit bez otceva požehnání. „Musel jsem ji splácet, ale abych to mohl udělat, potřeboval jsem mít tenkrát podpis rodičů, že souhlasí s nákupem na splátky. Děsil jsem se toho, ale táta to bez problému podepsal.“

Ke konci roku 1964 bylo již zapotřebí pojmenovat kapelu jinak, protože Vendors znělo již trochu staromódně. „Došlo k tomu při koncertu ve Walsallu,“ vysvětluje John Howells. „Jako Vendors jsme vystupovali jako kapela slušňáků. Vyvinuli jsme si svůj vlastní a poměrně odlišný styl, vlasy jsme měli o něco delší, takže jsme už nebyli úplně slušní. Hráli jsme v klubu a byl tam Spencer Davis, kterej si povídal s Mauricem Jonesem. Řekl, že bychom si měli změnit jméno, ale pořád zůstala otázka jaké. Někdy jsme vystupovali i pod jinými jmény jako Johnny Travelle & The Travellers, ale vždycky to špatně vyslovili jako Johnny Travel, takže se to moc nehodilo. Ale pak nám Maurice Jones řekl, že jsme vlastně takovej druh kapely nacházející se mezi styly, jakejsi mezistupeň, a tak jsme se stali 'N Between a všem to znělo dobře.“

Na jaře 1965 se 'N Between začali sblížovat s mladou sekretářkou Carole Williamsovou, která pracovala v Astře. „S mojí sestřenicí Vicky jsme chodily na všechny místní taneční zábavy a Vick znala syny Stana Fieldinga, jednoho z vlastníků agentury Astra,“ vysvětluje Carole. „Právě mi bylo osmnáct a na jedné z akcí jsme si povídala se Stanem. Zeptal se mě, jestli bych chtěla změnit práci a místo toho pracovat pro něj? Znělo daleko zajímavěji než prá-

ce pro Goodyear, společnost s pneumatikami, tak jsem dala výpověď a nastoupila do Astry. Tenkrát sídlili v suterénu starého domu, který předělali na kanceláře. Dneska je pozemek součástí Ring Road a nachází se nedaleko fotbalového hřiště Molineux.

V té doslova podzemní kanceláři, která měla okno směřující do zadní zahrady, jsem začala pracovat v pondělí. Pátek byl výplatní den pro kapely a hned ten první pátek přišli přes zahradu dva chlápci. Jeden byl malý s dlouhými hnědými vlasy, ten druhý byl mnohem vyšší a měl černé vlasy. Vzpomínám si, že vešli do kanceláře a ten malý byl zjevně daleko sdílnější. Měl plno otázek. Kdo jste? Kde bydlíte? Chodíte na místní kapely? Zatímco ten vyšší s neuvěřitelnými očima byl tichý a jen tam tak stál a žvýkal. Ten mluvka se představil jako „Malej“ Dave a řekl mi, že jsou z „N Betweenes, a ten druhý byl bubeník Don.“

„Tou dobou jsem už začal žvejkat,“ poznamenává Don. „Když jsem hrál na jevišti, úplně mi vysychalo hrdlo, ale nemohl jsem přestat a napít se. Jeden večer jsem si vzal žvejkačku, která mi zvlhčila pusku a já si myslel, že to opravdu funguje! Tak jsem v tom pokračoval a později jsem se tím docela proslavil.“

„Dave se zeptal, jestli jsem viděla kapelu,“ pokračuje Carole, „a já jsem řekla, že jo a že jsou velmi dobří. A on na to prohlásil: ‚Až se na nás příště přijdeš podívat, dej nám vědět.‘ A odešli si pro mzdu. Potom se páteční setkání stala pravidlem a s Vick jsme se brzy staly součástí party, která obklopila kapelu.“

„Parta“ kolem „N Betweenes“ již tvořila slušnou skupinu fanoušků, což samotní členové kapely přičítají hlavně tomu, že se nepatrně lišili od ostatních skupin. „Tehdejší kapely jako velmi populární Montanas byly cover kapely, ale zaměřovaly se na Top 10,“ říká John Howells. „Asi první oceněná kapela byli Californians, i když si to ani neuvědomili. Hráli všechno od Beach Boys. A my jsme brali v úvahu i americký trh, ale ne Top 10. Jeli jsme do Birminghamu na místo jménem Diskery, kde dostávali veškerý dovezený zboží, něco jsme si koupili a naučili se to. Ačkoli jsme nazpívali

i jiný kapely, dozvědělo se o nich jen málo lidí. Asi jsme patřili k prvním, kdo zpíval třeba písničky od Sonnyho a Cher.“

„Stále vzpomínaj, když hráli ‚I Got You Babe‘,“ říká Carole Williamsová. „Mick Marson a Johnny Howells jako Sonny a Cher! Už si nejsem jistá, je to dávno, ale myslím, že se Mick, oblékl jako žena.“

Něžná představa, to je jisté! 'N Betweeners nikdo nepokládal za místní Sonny a Cher, ale za místní Rolling Stones, protože jejich vkus plně neodpovídal repertoáru normální beatové skupiny. Brzy měli svůj vlastní fanklub, který vedla Carole Williamsová. „Jejich manažer, Maurice Jones mě požádal, jestli bych nechtěla vést fanklub,“ vysvětluje. „Byl to jen malý fanklub, ale každý měsíc jsem rozesílala informační zpravodaje a průvodce po koncertech, aby si členové mohli naplánovat večery.“

'N Betweeners znovu zkusili konkurz do řetězce Ma Regan a nová, vylepšená kapela se líbila. „Ma Regan měli vliv,“ říká Don, „a nabídlí nám angažmá na každé čtvrté večer v King's Heath, což bylo fantastický, neboť se tam konaly prestižní koncerty. Taky jsme čas od času hráli v Plaze v Old Hill, protože pondělní večery patřily blues. Plaza měla otáčivý jeviště, a to byla tenkrát revoluční změna. Ale velmi užitečná, protože v Plaze hrálo někdy až deset kapel za večer a s otáčivým jevištěm se mohla jedna kapela připravovat, zatímco druhá právě hrála.“

„Po koncertech u nás většinou kapela zůstala,“ říká Donova sestra Carol. „Pak Don vyšel nahoru, přinesl deky nebo tak něco a máma jim uvařila čaj. Všichni měli mámu moc rádi.“

„Dora byla tak trochu osobnost,“ připouští Mick Marson. „Oba Donovy rodiče vlastně byli osobnosti.“

„Byli to báječní lidi,“ dodává John Howells. „Sůl země.“

„Z Donovy rodiny si vzpomínám, že vždycky vykládali vtipy,“ říká Dave. „Donova máma měla smysl pro humor. Vždy řekla něco veselého a zachovala si přitom kamennou, vážnou tvář. Jeho táta byl tak trochu to samé. Od nich taky Don získal svůj

smysl pro humor. Takovej je Don, pronese krátkou hlášku a je to ohromná legrace. Když jsem šel kolem jeho domu, vždy tam měli připravenej toast a čaj, v tílku tam stál Donův táta a ptal se: „Dave, chceš toast?“ „Ano, pane Powelle,“ vždycky jsem odpovídal. A ten toast byl tak tlustě nakrájený, že dosahoval velikosti dveřní zárážky! Tak to bylo.“

„Po koncertech spali všichni v mámině a tátově obývací,“ vzpomíná Don. „Máma se na mě vždycky rozčílila, protože jsem nechal kluky spát na křeslech a pohovkách a sám jsem odešel do postele. Říkala: ‚Jak je můžeš nechat dole? Mohl jsi aspoň někomu nabídnout svou postel!‘“

‘N Betweeny pravidelně hráli na mnoha místech v kraji. Patřili k nejpopulárnější skupině, která hrála ve Woolpacku ve Wolverhamptonu, většinou v úterý a pátek večer. „Woolpack se hodně podobal restauraci a části starého wolverhamptonského tržiště,“ vzpomíná Don. „Okna se táhla přes celou zeď a ze strany tržiště je podporovalo jeviště. Bylo to jediný místo, kde jsme museli hrát dvou a půlhodinové soubory skladeb. Bylo to tam maličký a neuvěřitelně vytopený.“

K dalšímu oblíbenému místu, kde se ‘N Betweeny proslavili, patřilo The Ship and Rainbow na Dudley Road ve Wolverhamptonu. Ve vyšším patře byl taneční sál nazývaný Dudley Suite, kde hrály kapely. „Abychom se tam vůbec dostali, museli jsme jít po požárním schodišti,“ říká Don. „Nikdy jsem nepochopil, proč nemůžeme chodit po schodech ve foyeru vedoucí z níž položený hospody. Možná nám nechtěli dovolit nosit aparaturu přes hospodu. Každopádně chodit přes požární schodiště bylo nebezpečný, hlavně když pršelo.“

The Ship and Rainbow nabízelo zábavu pět večerů týdně, přičemž z počátku neděle patřila podle Astry R&B. Skupiny, které měly v repertoáru blues, se těšily velkému úspěchu. ‘N Betweeny se obvykle střídali v neděli večer s místní skupinou Soul Seekers

a doprovodnými umělci jako byli Manfred Mann, Spencer Davis a Alexis Korner.

„Alexis Korner byl úžasnej člověk,“ říká Don. „Skvělej. A my jsme před nima pociťovali posvátnou bázeň. Vzpomínám si, jak mi jednou řekl: ‚Co tady dělám? Většinou takové věci nedělám. Mohl jsem si psát doma dopisy.‘ Prostě jsem tomu nechtěl věřit. Byl tak populární a raději by zůstal doma!“

Nejvíc si ale Don pamatuje na koncert, který uspořádali 'N Between s v Civic Hall ve Wolverhamptonu. Opět jim dělala reklamu Astra. „Civic Hall patřil k nejvýznamnějším tanečním prostorům ve Wolverhamptonu s kapacitou až pro tisíc lidí,“ vysvětluje Don. „Navzdory příšerný akustice hraní tam už něco znamenalo. Ocitli jsme se na stejným programu s Georgie Fame, Zoot Money, Alexis Kornerem a Soul Seekers z Wolverhamptonu. Od všech osobností jsme dostali autogramy. Byl to skvělej večer.“ S narůstajícím úspěchem stoupl i počet koncertů a časem si pět kluků z 'N Between s uvědomilo, že nestíhají. „Když jsme začínali, pracoval jsem pro technický pracoviště Tarmaku míň než dvanáct měsíců,“ vzpomíná John Howells. „Nezvládali jsme to, pracovat ve dne a hrát v noci. Domů jsme dorazili pozdě v noci a následujícího rána se pro mě doma stavil Mick a šli jsme spolu do práce. Nepracovali jsme na stejným místě, protože byl řezník, ale měli jsme stejnou cestu. Stále jsme byli jako ve snách z předešlý noci a pak jsme si řekli: ‚Tak zatím a zas dneska večer v pět hodin.‘ Nakonec jsme v zaměstnání skončili. Něco muselo jít stranou.“

„Dave se vydal na profesionální dráhu v roce 1964, mnohem dřív než my ostatní,“ říká Don, „ale na konci roku 1965 jsme si i my uvědomili, že musíme udělat to samý. Ivor byl můj přímej nadřízenej v BICC, a když jsem odcházel, zeptal jsem se ho, jestli by pro nás nechtěl pracovat. Připadalo mu to ale příliš riskantní. Potom BICC zavřeli, takže svýho rozhodnutí litoval.“

Když se 'N Between s vydali na profesionální dráhu, Maurice Jones již tušil, že změny budou nutné. Zase po klucích chtěl, aby

se lépe upravili. Prvního dne, kdy se stali profesionálními muzikanty, jim Maurice Jones nakázal, aby si udělali trvalou u Joanna's, dámského kadeřníka v Bilstonu. „Kadeřnictví bylo naproti Johnovu domu,“ říká Mick Marson. „Mimochodem tam pořád ještě stojí, nechodí tam už ti samý lidi, ale obchod tam je.“

„Nejdřív jsme se trochu zdráhali,“ vzpomíná Don. „Myslím, že hlavně Dave a Johnny. Já s Cassem jsme šli jako první a nechali jsme si umejt a upravit vlasy. Zbylí tři se báli, že je někdo uvidí v dámském kadeřnictví, ale nakonec je Maurice Jones přemluvil. Myslím, že si dokonce někdo z nich myslel, že nověj účes vypadá jako paruky od Beatles!“

Marquee Club v Londýně, prestižní místo, kam němečtí manažeři klubů chodili poslouchat kapely, se stal dějištěm dalšího konkurzu, který zorganizovala Astra. „Díky Beatles se tak v Německu otevřelo pole působnosti pro anglický kapely,“ vzpomíná Mick Marson, „ale Německo stálo hudebně za Anglií a R&B se tam vlastně vůbec neumístila. Nejpopulárnější kapelou v Německu byli tehdy Lords. A ty byli příšerný. ‚Baby Baby, Balla Balla‘. Tak se jmenoval jejich hit, v němž zazněly pouze tyhle jediný slova!“

„Bylo to hotový šílenství,“ dodává John Howells. „Na konkurzu jsme zahráli jen jednu písničku. Myslím, že to byla písnička od Chucka Berryho, která byla tenkrát v Německu populární a hned jsme dostali práci. Nás opravdu natěšilo, že jedeme do Německa. Pro všechny z nás to bylo poprvý, kdy opouštíme Anglii. Na konci října 1965 jsme odjeli a zůstali tam měsíc.“

„Jeli jsme trajektem do Ostende,“ vzpomíná Don. „Na trajektu jsme náhodou potkali Noddyho Holdera a jeho skupinu, Steve Brett & Maverick. Jeli trajektem do Frankfurtu. Ve skutečnosti se Noddy jmenoval Neville, ale nikdo mu tak neříkal, teda kromě jeho mámy, která ho oslovovala Nev.“

Neville John Holder hrál s kapelou Rockin' Phantoms, kteří se v květnu 1964 přejmenovali na Memphis Cut-Outs. „Hráli ve stejných hospodách a klubech jako my,“ vzpomíná Don, „a na konci

roku 1964 začali doprovázet kabaretního zpěváka Stevea Bretta a začali si říkat Mavericks, což bylo jméno jeho dřívější kapely.“ „Myslím, že chtěl Noddy odejít,“ říká John Howells. „Memphis Cut-Outs byla kapela, která stejně jako my chodila do nočních podniků. Hodili jim záchranný lano v podobě doprovázení Stevea Bretta jako jeho nový Mavericks. Mysleli jsme si, že se kvůli nočnímu podniku zaprodali. Asi taky z tohoto důvodu chtěl Noddy odejít.“

V Dortmundu si 'N Betweenes již předem zamluvil klub Habanera, a to na celý měsíc, na šest hodin za večer, sedm večerů týdně za čtrnáct liber týdně pro každého z nich. „Měli dva kluby, jeden v Dortmundu a druhý v malém městě jménem Witten, vzdálenýho jen pár kilometrů,“ vzpomíná Don. „Hrála tam další anglická kapela, která se jmenovala Four Steps Beyond a dohoda byla taková, že jsme měli hrát dva tejdny v Dortmundu, zatímco oni budou hrát ve Wittenu a pak se vyměnit. Klub ve Wittenu byl tak trochu nóbl a neměli nás tam moc rádi a v Dortmundu zas neměli rádi Four Steps Beyond. Tak jsme si to prohodili a hráli jen jeden nebo dva večery ve Wittenu a zbytek času v Dortmundu.“

Four Steps Beyond byli dobrý a hodně hráli věci od Hollyho. Společně jsme bydleli na velkém statku, kde lišky dávaly dobrou noc. Bylo to příšerný. V pokoji, kde jsme spali, byla jedna manželská postel a tři malé spartakiádní lehátka. Johnny s Mickem spali na manželské posteli a já s Cassem a Davem jsme měli jednolůžka. Přes chodbu spali v místnosti podobný tý naší Four Steps Beyond. Nebylo tam topení ani teplá voda a řekl bych, že jsem se měsíc nesprchoval. Byla tam jen studená voda, takže jsme ohřáli vždy jen tolik, abychom se mohli oholit.“

„Na statku jsme *mrzli*,“ vzpomíná John Howells. „Když jsme tam poprvý dorazili, šel jsem do koupelny a zjistil jsem, že trubky vyrobili z lepenkových vložek. Jen jsem si pomyslel: To je ale směšný! Vrátili jsme se do klubu a řekli: ‚Pokud se něco nezlepší, vrací-

me se do Anglie.' Do ložnice nám dali kamna na dříví. Opravdový zlepšení! Ale předpokládám, že tehdy to bylo docela běžný."

"Skoro měsíc jsme jedli jen kuře s hranolkama," pokračuje Don. "Kupovali jsme si to v maringotce nedaleko stanice. „Hänschen und Pommes Frites, tak se to jmenovalo. Byla to taky jediný německý slova, který jsem znal! Jednou týdně jsme vyrazili na jídlo do restaurace v obchodním domě, jinak bychom měli den co den jenom kuře a hranolky. V Dortmundu byla velká vojenská základna a vojáci chodili večer do klubu. Kupovali nám pítí a trochu se o nás starali. Jednou nás vzali na základnu do vojenský jídelny, kde jsme si dali rostbíf a další věci. Bylo to skvělé."

"V klubu bylo mnoho Britů a stejně tak tam každé večer chodilo mnoho Američanů," říká John Howells. "Když jste znali písničky, který chtěli, přinesli vám ták s pitím, takže jsme měli pořád co pít. Stejně to trvalo hodně hodin. Jiný kapely nám poradily, že pokud potřebujeme přestávku, musíme jen říct: ‚Eine kleine pause.‘ Stále si to ještě pamatuju v němčině. Dlouho pracovat bylo vyčerpávající, nikdy jsme se ale neuchýlili k drogám, abychom to zvládali. Ani nám nikdo nic nenabídl! To bylo dobré. Na konci šedesátých let nebo na začátku sedmdesátých by to bylo jiný, ale tenkrát jsme měli jenom Dextrin, kterej nás udržoval vzhůru a nedovolil nám usnout. V porovnání s dneškem jsme byli asi smutná kapela!"

Mick Marson tam oslavil dvacáté první narozeniny. "Byla to divoká noc, opravdu," vzpomíná. "Byli jsme tam jen my a kluci z Four Steps Beyond a oslavovali jsme na statku. Následující ráno byl lustr plnej piva. Všude bylo pivo. Myslím, že to udělal bubeník z druhý skupiny. Ráno jsem ho našel ve skříni. Na tyhle narozeniny nikdy nezapomenu, bylo to absolutní šílenství."

Na konci listopadu se 'N Betweenes vrátili do Anglie a odjeli rovnou do Pye studií v Londýně. "Před odjezdem do Německa jsme museli jet do Londýna nahrát nějaký skladby pro Barclay Records," říká Don. "Všiml si nás Bobby Graham, kterej bubnoval

pro Joe Brown and The Bruvvers. Od kapely odešel, začal u nahrávací společnosti a pracoval jako lovec talentů pro francouzský hudební vydavatelství Barclays Records. Pořádal konkurzy v klubu Le Metro v Birminghamu a chodilo tam hodně kapel. Líbili jsme se mu, a tak jsme postoupili do studií Pye v Londýně.“

‘N Betweeners nahráli čtyři skladby ,Can Your Money Do The Dog?’, ,Respectable’, ,I Wish You Would’ a ,Ooh Poo Pah Doo’, nikdy je však nevydali. Po návratu z Německa nahrála kapela další čtyři skladby. „Bobby Graham byl zároveň i studiovej bubeník,“ vzpomíná Don. „Ze začátku se podílel na něčem od P. J. Probyho a na významnějších nahrávkách z tehdejší doby. Řekl: ,Mám kamaráda, studiovýho kytaristu, kterej začal psát písničky, tak jsem ho poprosil, aby přišel a nějaký přinesl.’ Byl to Jimmy Page. Byl nakrátko ostříhanej a přišel s kytarou a malým zesilovačem a zahrál písničku jménem ,Little Nightingale’. Nahráli jsme ji spolu s ,Feel So Fine’, ,Take A Heart’ a ,You Don’t Believe Me’. Když jsme všechny čtyři skladby nahráli, už jsme o nich nikdy neslyšeli. Později jsme však zjistili, že EP nakonec vydali jen ve Francii, na jedné straně EP jsme byli my a na druhý kapela Hills. Stejně tak i oni prošli u konkurzu a Barclays Records se rozhodli dát obě kapely na stejný EP.“

Místní sláva, dobří fanoušci, vlastní fanklub a EP vydané ve Francii, všechno svědčilo tomu, že se ‘N Betweeners dobře daří, ale Don a Dave nebyli spokojení. Chtěli víc než jen hrát blues. Někdy tou dobou odešel z kapely Cass Jones. „Měsíc v Německu si vybral svou daň,“ připouští Don. „Jednotlivé objednávky vystoupení byly hop nebo trop a v podstatě jsme se pak začali rozpadat. Cass potkal holku, která se jmenovala Jenny. Její dědeček měl obchod s ovocem a zeleninou v místech, kde bydleli moji rodiče, rodiče ho znali, a díky tomu jsme ji vlastně poznali. Její rodina ve skutečnosti vedla řetězec obchodů s ovocem a zeleninou po celém Wolverhamptonu a Cass si tam našel svůj cíl.

A pokud šlo o mě a Davea, docela nás to připravilo o iluze. Měli jsme plný zuby hraní blues. Chtěli jsme zaměřit hudbu jiným směrem a už jsme dokonce mluvili o rozpadu kapely. Vzpomínám si, že se Johnny naučil celý album od Muddy Waterse nebo někoho podobného, a já jsem řekl: „Jestli budete tohle hrát, odcházím!“ Johnny byl fanda blues a přesně tohle chtěl, pokračovat v tom dál, ale já už jsem blues nenáviděl. Jen jsem tak posedával a nedělal nic. Na každou písničku to samý bubnování. Cass odešel, a tak jsme se s Davem rozhodli, že pokud máme vytvořit novou kapelu, nastal pravý čas.“

Zázračná sestava

Ke konci roku 1965 se Don ocitl v obtížné situaci. Hrát v místní úspěšné kapele a chtít změnit hudbu i složení, které jí zatím zaručovaly úspěch, nebyl jednoduchý tah. Následujících pár měsíců naplnilo odloučení, mlčení a pokrytectví a nakonec i zraněné city.

„Všechno to bylo tak trochu nečestný,“ přiznává Don, „protože s Davem jsme chtěli čtyřčlennou kapelu jako Beatles. Na jevišti to vypadalo skvěle. Vzpomínám si, že jsme jednu dobu mluvili o Robertu Plantovi jako našem budoucím zpěvákovi. Když se na to dívám zpětně, bylo to trochu zvláštní, protože jsme už při natáčení pro Barclay Records pracovali s Jimmy Pagem, takže jsme měli jakýsi napojení na budoucí Led Zeppelin. Ale mysleli jsme si, že kdybychom měli Roberta Planta, museli bychom taky sehnat jinýho kytaristu a to jsme nechtěli. Chtěli jsme čtyřčlennou kapelu.“

Tehdy byl Robert Plant v kapele jménem Listen a pak později v Band of Joy. Noddyho původní kapela hrála s Robertem Plantem, a když Nod nepracoval, jezdil s nimi v dodávce na mytí oken, protože jeho táta myl okna.

Noddy tehdy ještě nebyl hlavním zpěvákem, byl kytarista, a protože jsem si taky představoval, že vytvoříme kapelu s dvěma

hlavními kytaristy, podobně jako Allman Brothers, otočil jsem se k Daveovi: „Pamatuješ si na toho kluka, vždyť víš, Noddyho Holdera? Jen si tak říkám, co asi teď právě dělá?“

Noddy byl už tenkrát skvělejší frontman. Hlavním zpěvákem kape-ly byl Steve Brett, ale Nod většinou zpíval jednu nebo dvě písničky před začátkem koncertu, jen tak na rozehrátí. Nezpíval tenkrát ještě tak nahlas, to přišlo až pozděj. Zapůsobil na mě však stylem, jak mluvil a zpíval, hodně mi tím připomínal Johna Lennona. Než se přidal k Mavericks, viděl jsem ho taky u Rockin' Phantoms v St. Giles a už tehdy jsem si ho všiml. Rockin' Phantoms hrá-ly opravdu dobře, hlavně Nod, ale obzvlášť si pamatuju, že jsme s Johnnym a Mickem tak trochu žárlili, protože nám kradli naši slávu. Když jsem Daveovi navrhl Noda, myslel, že si dělám legra-ci, protože Noddy dělal v nočním podniku.“

Když Don s Davem čirou náhodou potkali Noddyho ve Wolver-hamptonu a šli spolu na kafe do Beattie's Coffee Bar, šlo to samo. Dozvěděli se, že Noddy odešel od Steve Brett & Mavericks, a hned mu nabídli práci v nové kapele. Noddy si pracovní nabídku pro-myslel a přijal ji.

Uvolnilo se místo i po odcházejícím baskytaristovi Cassi Joneso-vi. Maurice Jones dal inzerát do místních novin *Express & Star* a na konkurzu se objevila spousta potencionálních baskytaristů. „Když Dave řekl, že odchází Cass Jones, pomáhala jsem zorga-nizovat konkurz, abychom za něho našli náhradu,“ vzpomíná Carole Williamsová, „a řekla bych, že každý baskytarista v okolí to chtěl zkusit! Konkurzy se konaly v The Blue Fame, klubu ve-deném Astrou a najednou se objevil školák. Měl na sobě dlouhou šálu a vypadal opravdu mladě. Kluci ale vůbec nezapochybovali, že je to on. Objevil se Jimmy Lea.“

James Whild Lea byl hudebně nadané dítě, již od svých devíti let hrál na housle a mnoho let byl nejmladším členem Staffordshire Youth Orchestra. Podobně jako rock měl rád vážnou hudbu a ve čtrnácti letech se stal baskytaristou školní kapely Nick & Axemen.

„Dona jsem poprvé potkal na konkurzu 'N Between, kdy hledali baskytaristu,“ vzpomíná Jim. „Při hraní jsem byl strašně nervózní, ale když se Daveovi přetrhla struna, na chvíli jsme přestali hrát. Don si mě zavolal a řekl mi pár bezva vtipů, který mě okamžitě uklidnily.“

„Se sarkasmem pro Dona tak charakteristickým se Jima zeptal, jestli umí hrát taky na něco jiného než na baskytaru, klávesy a housle,“ dodává Keith Altham, tehdejší rockový novinář u *New Musical Express*. „Trochu jsem hrál na cello,“ řekl nic netušící Jim. „Co se stalo?“ zeptal se Don. „Zasekávala se ti špice do krku?“ Donův nechvalně známý suchý smysl pro humor prolomil ledy a Jim se nakonec přidal ke skupině.“

„Před konkurzem v klubu The Blue Fame jsme Jima neznali,“ říká Don. „Ukázal se tam se svou baskytarou v igelitce a my jsme ho vzali, protože byl skvělejší baskytarista. Uměl hrát *tak* rychle a ti ostatní, co přišli na konkurz, byli na nic. Jak si vůbec některý z nich mohli myslet, že umějí hrát? Jakmile jsem uviděl Jima, okamžitě na mě zapůsobil, ale Astra ho vlastně vůbec nechtěla. Byl prostě jen školák a možná se jim zdál pro image 'N Between moc mladej. Ale my jsme ho nechtěli pro 'N Between, chtěli jsme ho pro novou kapelu s Noddym jako frontmanem, i když to ani Jim nevěděl. Myslel si, že bude hrát pro původní kapelu.“

Pak jsme se stavili u Jima doma v Codsallu a požádali ho, aby se k nám přidal. Řekli jsme mu, že máme představu čtyřčlenné kapely. Jima to velmi zklamalo, protože byl velkej fanda starý kapely. Johnny Howells i blues se mu opravdu líbili a podobně jako Dave, si myslel, že si děláme s Nodem legraci. Přijal a okamžitě jsme vyzkoušeli nový složení.“

První zkouška v nové čtyřčlenné sestavě se konala v Three Men In a Boat, hospodě nedaleko Noddyho bydliště v Beechdale Estate ve Walsallu. „Udělali jsme to tajně,“ říká Don, „aby o tom Johnny s Mickem nevěděli. S Davem jsme naložili aparaturu do dodávky. Dave byl jedinej, kdo uměl tehdy řídit, a proto taky řídil on. Vy-

zvedli jsme Jima, stavili se pro Noddyho a pokračovali do Three Men In a Boat, kde jsme nespočetněkrát hráli s 'N Betweens. Chlapíka, kterej vedl hospodu, jsme znali, a tak jsme tam mohli to odpoledne zkoušet. Uspořádali jsme tajnou zkoušku, jen abychom se přesvědčili, jestli to může fungovat.

Na první písničku jsme museli vymyslet něco, co už Nodova a naše kapela hrála. 'Mr. Pitiful' od Otise Reddinga byla první písničkou, kterou jsme si společně zahráli. A fungovalo to! A hned! Všichni jsme byli jako děti, smáli jsme se a chichotali, protože to klapalo. Pak jsme najeli na další věci, soul i něco od Tamly Motown, a i to fungovalo. Bylo to úžasný."

I když se zdálo skvělé mít ty pravé kluky pro novou kapelu, pořád se ještě musela udělat špinavá práce. „S Davem jsme měli oba pocit, že Mick stejně více méně ztratil zájem," vzpomíná Don. „Museli jsme mu říct, že ho chceme nahradit Noddym."

Nakonec se obrátili na Johna Howellsa a požádali ho o schůzku. Howells chtěl přizvat i Micka Masona, ale kluci nesouhlasili. Pak mu Don s Davem vysvětlili, že chtějí do kapely Noda. „Zmátlo mě to," přiznává John Howells. „Opravdu chtěli čtvrtýho kytaristu? Ale ne, chtěli se zbavit Micka. A ještě navíc chtěli nasměrovat muziku jiným směrem."

John Howells odešel, aby si to rozmyslel.

„Myslím, že k tomu přistoupili špatně," prohlašuje. „Mohli říct: 'Micku, musíš dělat tohle nebo tamto,' nebo 'Chtěli bychom nasměrovat muziku někam jinam.' Mohli si o problémech promluvit. Zbavit se Micka bylo tak trochu nevhodný, protože jsme už měli fanoušky. Mohl jsem zničehonic říct: 'Je mi to líto, Micku, ty musíš jít a já zůstávám,' jenže já jsem byl věrněj a nemohl jsem to udělat. Ani jsem nepřišel na to, jakej typ hudby vlastně chtějí, protože to kupodivu neřekli."

„Řekl bych, že Johnny byl velmi, velmi zklamanej," dodává Don. „Možná si myslel, že jsme s ním chtěli pokračovat jako s frontmanem, ale na to jsme nikdy ani nepomysleli. Prostě jsme chtě-

li být čtyřčlennou kapelou sestávající z Davea, Noda, Jima a mé maličkosti.“

„Když mě Don s Davem vykopli z kapely, trochu mě to rozhodilo,“ připouští Mick Marson. „Byli jsme si všichni tak blízký, bral jsem to tak trochu za nefér hru. To už je ale dávno minulost. Don je pořád kamarád.“

Když se Jim přidal k 'N Between, zahrál si na pár koncertech s Mickem Marsonem, než ho nahradili Noddym. Na koncertech však panovala dusná atmosféra. Rozchod s Mickem Marsonem a Johnem Howellsem byl právě na spadnutí a fanoušci byli krajně nespokojení. A brzy měli být nespokojeni i bývalí členové a jejich rodiny.

„Mickova tehdejší přítelkyně Pam, která se později stala i jeho ženou, vylila půllitr piva do Daveova kufru,“ vzpomíná Don. „Měl v něm všechno oblečení na jeviště. Většinou jsme se všichni oblékali do shodnejch kostýmů a kubánskejch vysokejch bot na podpatku. Daveovy věci ale byly tím pádem zničený. Myslím, že to byl poslední den, kdy s námi Mick hrál, protože si vzpomínám, jak se ožral.“

„Když se Nod přidal ke kapele, došlo ke konfliktu,“ souhlasí Carole Williamsová. „Mezi Johnem a Mickem to skončilo. Vzpomínám si, jak mě ty změny rozrušily a naštvaly, ale brzy bylo zjevné, že se stalo něco kouzelného. Hudba se změnila, kapela byla čím dál tím lepší a stala se nepochybně nejpopulárnější místní kapelou tehdejší doby... i když existují jiné skupiny, které si to o sobě také myslí!“

Nakonec začala opravdu nová sestava dělat zázraky, ale trvalo dalších šest měsíců, než se stali čtyřčlennou kapelou svých snů. „Už si nás tenkrát někam objednali,“ vzpomíná Don, „a náš manažer řekl: ‚No, zvládnete to jenom s Johnny Howellsem. Jako zpěváka ho maj rádi, nemůžete ho jen tak nechat jít.‘ A kvůli tomu se Nod přidal ke kapele jen jako kytarista, ale ještě před Johnnym si s náma zazpíval pár písniček.“

První koncert bez Micka Marsonase uskutečnil 19. března 1966 na radnici ve Walsallu. V rozporu s běžným přesvědčením se koncert nekonal 1. dubna, protože místo konání bylo kvůli místním volbám uzavřeno a všechny taneční zábavy byly zrušeny. Každopádně tenkrát na apríla zahráli 'N Between s Majestic v Newcastlu. Dokonce zahráli na pár dalších koncertech před 1. dubnem a mýtus o založení Slade na apríla vyšel najevo až o deset let později, zjevně jako reklamní trik.

Celé jaro účinkovali 'N Between s Johnny Howellsem v roli zpěváka, až nakonec v červnu došlo k jedné události. „V Anglii jsme tenkrát hráli v prázdninovejch letoviscích, a to každé večer v tejdnu většinou v tanečních sálech nebo v nočních podnicích a taky jsme měli hrát ve 400 Ballroom v Torquay,“ říká Don. „Byl to každoroční závazek zařízenej Astrou. Už jsme tak hráli dvě sezóny a teď nadešla třetí.

Bydleli jsme v maličký maringotce, protože to na ten tejdne bylo levný. I když se maringotka nacházela v Paigntonu, stálo to jen 15 liber za celej tejdne, což bylo skvělý. Jednou večer Johnny nechtěl hrát. Požádal nás, jestli bychom nemohli hrát bez něho, protože potkal nějakou holku a chtěl ji vzít večer na rande. Samozřejmě jsme mu na to řekli: „Jasně, zkusíme to.“

Tenkrát jsme poprvé hráli jenom my čtyři. A bylo to *skvělý*! Byli jsme ve výborný náladě. Po cestě do maringotky jsme vymysleli, že si budeme raději dávat pozor, až se zase vrátíme k Johnnymu. Asi by ho naše povznesená nálada moc nepotěšila. Když jsme se vrátili, bylo to horší, než jsme čekali. Strávil celej večer sám v maringotce, protože holka, se kterou se měl setkat, se neukázala. V porovnání s náma měl mizernou náladu, protože jsme všichni byli radostí bez sebe, že se koncert tak vydařil.“

„Nakonec se to vyřešilo,“ říká John Howells. „Rozchod s 'N Between s tehdy našemu vztahu moc nepomohl, ale ať bylo v minulosti vyřčeno cokoli, vždycky budu kapelu hájit. Nod s Jimem jsou určitě

skvělí kluci, ale nikdy jsme se nesblížili. A pokud jde o Davea, trochu jsme spolu nějakou dobu válčili, když jsme se rozcházeli, protože to neproběhlo dobře, ale to už je dávno minulost. Když jsem odešel z 'N Between, bylo to taky samozřejmě po hudební stránce v mym zájmu. Přidal jsem se k Blues Ensemble, protože jsem chtěl pokračovat s blues. Chtěl jsem zpívat s kompletním bluesovým orchestrem s trubkami a se všim ostatním a to jsem mohl jen s novou kapelou. Nemohlo to být jinak. Byl to osud.“

Howells odešel a Don se ocitl ve čtyřčlenné kapele, po které s Davem toužili. Nová sestava hrála jiný druh hudby, což také znamenalo hodně práce. „Zkoušeli jsme jako *šílení*, měsíce a měsíce,“ vzpomíná Don. „Začali jsme se učit hodně od Tamly Motown a upravili jsme si je akorát tak pro nás.“

„Don byl vždycky nesmírně přátelskej a ochotnej jakkoli pomoci,“ vzpomíná Jim. „Vždycky jsem řešil hudební aranžmá kapely, zatímco Nod s Davem se učili svý kytarový party a Don pro nás mezitím připravoval vědra čaje. Vždycky moc dobře věděl, jak bubnovat, ale kdykoli jsem měl nějakou nereálnou představu, vždy to rychle pochopil. A pokud ne, pracoval na tom tak dlouho, až na to přišel.“

„Z hlediska rytmu jsme s Jimem na všem dlouho pracovali a při hraní jsme k sobě měli velmi blízko,“ vzpomíná Don. „Naučili jsme se to od Hollies, protože jsem si všiml, jak bubeník Bobby Elliot a baskytarista Eric Haydock hráli, a jen jsem si pomyslel, že je to neuvěřitelný. Bylo to tak semknutý a s Jimem jsme při rozjezdu dělali přesně to samý. Kromě toho, že byl Noddy hlavní zpěvák, zároveň zpívali Dave a Jim. Nod s Davem hráli na kytaru společně jako kytarový dvojčata. Kromě kytary hrál Jim taky na baskytaru a všichni tři tak hráli různý akordy. Na tehdejší dobu to bylo docela revoluční, a tak jsme došli k závěru, že máme jen pár tejdnu, abychom to zpracovali.“

Prostřednictvím Astry přišla nabídka odjet do Německa. Skvělý, dali bychom se tak víc dohromady, dá-li se to tak říct. Objednali si

nás na měsíc do Star Palast v Kielu. Nikdy nezapomenu na jméno manažera, jmenoval se Manfred Woitalla. Byl to skutečněj *gangster*! Každý z nás tenkrát dostal 17 liber za tejdén a ubytování. Hráli jsme v tanečním sále, což bylo původně velký starý kino, který přestavěli. Tehdy měly starý kina široká schodiště po straně vedoucí až k balkónu a nás ubytovali na podestě. Spali jsme na čtyřech spartakiádních lehátkách na podestě schodiště a mejt jsme se museli na toaletách klubu.

Manfred Woitalla nás *nenáviděl*. „Co děláte?“ křičel, „hrajete moc nahlas!“ Ani se mu nelíbilo, co hrajeme. Protože tenkrát jste museli hrát podle objednávky Top 20, ale my jsme to nehráli. Hráli jsme věci od Tamly Motown a soulový hity tehdejší doby. *Nenáviděl* nás. Většinou stál v přední části, křičel na nás, házel klíče na zem a vřískal: „Příliš sopránový, příliš sopránový!“

Když si vás objednali, obvykle jste za pár dní dostali peníze, ale Woitalla nám nic nedal. Žádný peníze jsme neměli, ani kde přespát, protože jsme museli počkat na zavření klubu a pak se proplížit na lehátka. A každý večer nás Woitalla donutil skončit po prvních 45 minutách, protože jsme se mu nelíbili.

Zlatým hřebem programu v tomhle klubu byla skupina Paul Raven & Boston Showband. V současnosti Paula Ravena víc znají jako Gary Glittera. Se svou kapelou měl vlastní místa, kde si vydělával na živobytí, a tak nás bral na kafe a koláč, protože jsme byli bez peněz. Manfred Woitalla nám nehodlal zaplatit, *věděli jsme*, že nám žádné peníze nedá, a tak jsme se po tejdnu rozhodli odjet a vrátit se domů.

Ve dne si v klubu hrály Woitallovy děti na kovboje a indiány s luky a šípy a Noddy jim jeden šíp vzal. Na pódiu jsme hráli na aparaturu, která nebyla naše, dodal ji klub, a protože Nod patří k lidem, který nenechaj nic plavat, ještě před naším odjezdem prorazil šípem všechny reproduktory.

Nastoupili jsme do dodávky a hasili si to z Kielu až k trajektu v Ostende. Opravdu jsme měli trochu obavy, jestli za námi

Woitalla někoho nepošle. Všechno jsme to měli přesně načasovaný, ale když jsme tam dorazili, trajekt právě odjížděl. A my jsme měli už nervy nadranc: ‚Ne, ne, ne!‘ Ale pak trajekt připlul zpátky! Byl jen pár metrů od nás a vrátil se. A nakonec jsme všichni odjeli. ‚Díky Bohu!‘ Hrozně jsme se báli, aby po nás někdo nešel.“

‘N Betweenes přežili bez odvetných opatření od Woitally, ale brzy narazili na další pozoruhodné individuuum, jehož povaha se naprosto lišila od nenáviděného vlastníka německého klubu. Všechno to začalo tím, když Astra sehnala ‘N Betweenes práci v klubu Tiles v Londýně.

„Dostali příležitost si zahrát na svém prvním koncertě v Londýně v Tiles, proto jsem sehnala malý autobus, kterej nás měl zavézt na koncert,“ vzpomíná Carole Williamsová. „Pro kapelu to byl opravdu významný večer a chtěli jsme se o to s nima podělit. Ten večer je uviděl Kim Fowley.“

„Stalo se to na konci srpna 1966,“ vysvětluje Don, „a nevěděli jsme, že máme v publiku nějakýho chlápka, kterej se jmenuje Kim Fowley. Byl producentem Hollywood Argyles a byl Napoleonem XIV. ‚They’re Coming To Take Me Away Ha-Haaa‘ – to byl on. Kim byl mnohem vyšší než já a *nepředstavitelně* hubenej. Přišel k nám a řekl: ‚Kluci, vy budete jednou slavní.‘ A my na to: ‚Co je to za exota?‘ Představil se nám jako Kim Fowley a řekl: ‚Držte se mě. Stanou se z vás hvězdy.‘ ‚OK, Kime.‘ ‚Nahraju s váma desku. Může to bejt obrovská nahrávka.‘ ‚OK, Kime.‘ Všechno jsme to slyšeli už nesčetněkrát. ‚OK, Kime.‘ A pak jsme se vrátili do Wolverhamptonu.

Ve Wolverhamptonu jsme zjistili, že agentura, u který Kim Fowley pracoval, už zkontaktovala Astru. Tak jsme se vrátili do Londýna, do Regent Sound v Denmark Street, abychom začali nahrávat. Bylo to maličký studio, opravdová díra, ale nahrávali tam Rolling Stones.

Tehdy jsme nepsali svoje vlastní věci a Kim Fowley řekl: ‚Co patří k vašim oblíbenějším skladbám, který hrajete na jevišti?‘ Opravdu

se nám líbila písnička ‚You Better Run‘ od Young Rascals, tak jsme ji s ním nahráli. Byl to *cvok*, protože řekl: ‚Nahrajeme to jakoby do ztracena. Až dozpíváte, pokračujte a hrajte dál a tím mi dáte nějaký čas to stáhnout.‘ Ale vůbec to neudělal. Když posloucháte nahrávku, najednou skončí. Nikdy byste si nepomysleli, že je to konec.

Pak Kim řekl: ‚Teď společně napíšeme B stranu.‘ Nikdy jsme nic předtím nenapsali, ale vzal si jinou písničku, kterou jsme rádi hráli na jevišti ‚I Take What I Want‘ od Artwoods. ‚Takže k tomu jen uděláme nový slova,‘ řekl Kim. A to jsme udělali. Nazvali jsme ji ‚Evil Witchman‘, ale všichni jsme se ptali: ‚Můžeme to tak nazvat?‘ Kim nás ujistil: ‚Jasně, pokud je to B strana, je to běžný.‘“

Kapela ještě nahrála tři skladby: ‚Hold Tight‘, ‚Ugly Girl‘ a ‚Need‘, v obou posledně jmenovaných jsou přidáné vokály s Fowleym. Tyto nahrávky však nikdy nespátřily světlo světa až do CD *Genesis of Slade* z roku 1996. Nahrávka od Otise Reddinga ‚Security‘, kterou kapela také nahrála s Fowleym, vyšla v Americe jako singl za účelem propagace, i se skladbou ‚Evil Witchman‘ na B straně. ‚You Better Run‘ nakonec vyšla 2. prosince roku 1966. Don k tomu dodává: „Ačkoli se singl hodně hrál, neprodával se dobře. A navíc ještě písničku v té stejné době vydala skupina Roberta Planta Listen, a i když se jejich verze taky moc neprodávala, jejich produkce byla daleko profesionálnější než ta naše. A to byl konec naší spolupráce s Kimem Fowleym.“

Sbližování

Mizerný obrat v prodeji ‚You Better Run‘ měl nejspíš spojitost s novým složením kapely. Od odchodu Johna Howellse ze skupiny uplynulo jen šest měsíců a mnoho z původních fanoušků se pořád nesmířilo s novým uspořádáním.

„Fanoušci naši změnu nepřijali dobře,“ vzpomíná Don. „Trochu nás to znervóznilo, protože stará kapela měla velkej okruh fanoušků. Tehdy jsme si mysleli, že to nebude problém, ale potom k tomu samozřejmě došlo a lidi říkali, že na nás už víckrát nepřijdou. Museli jsme si prostě naklonit spoustu posluchačů. Nebylo to jen novým složením, ale zároveň i odlišným stylem hudby. Jméno jsme si ale nechali, protože kdybychom změnili jméno, museli bychom začínat úplně od začátku. Pro agenturu Astra to nebylo jednoduchý, když nám hledali práci, protože jsme byli naprosto jiná kapela, než co od nás lidi očekávali.“

Pár věrných fanoušků se však nové ‚N Betweenes drželo. Mezi ně patřily Carole Williamsová a její sestřenice Vicky Pearsonová. „Zapojila jsem se do toho všeho hlavně kvůli Carole,“ říká Vicky. „Bylo tolik malých klubů, kam jsme mohly jít a poslouchat kapely a ‚N Betweenes patřily k našim oblíbeným. Brzy jsme se sblížili a ten vztah trvá dodnes. Všude jsme s nima jezdili, jen kvůli přátelství.“

„Byli jsme si opravdu blízcí,“ vzpomíná Carole Williamsová. „Tehdy se nám Don zdál velmi stydlivý a přemýšlivý, ale měl skvělý smysl pro humor, což jenom pár z nás šťastlivců opravdu zažilo. Pil limonádu po půllitrech a Wrigley na něm vydělala majlant!

Na počátku patřil k těm tichým, spokojeným s tím, že se nachází v pozadí, ačkoli nebyl zas tak tichý, když se ocitl na pódiu. Musel být snad ten nejhlasitější bubeník ve West Midlands!“

„V šedesátech letech si všichni pořizovali čím dál větší aparaturu a ještě nenastala doba reprobeden, tak jsem musel hrát nahlas,“ vysvětluje Don. „Myslel jsem si, že tak se to má dělat. Musel jsem držet krok se zbytkem kapely. Vždycky jsem takhle vlastně hrál, neexistuje žádný recept, žádný tajemství. Prostě jsem to dělal.“

„S přibývajícími léty bubnoval čím dál hlasitěji,“ dodává Jim, „a jsem si jistě, že v určitou dobu se stal nejhlasitějším bubeníkem na světě, litoval jsem jeho rozmlácený bubny!“

„Don byl druhý nejtíšší člen kapely,“ prohlašuje Vicky Pearsonová. „Jim byl zjevně tišší. Na Noda s Davem se vždycky lidi dívali – protože byl Noddy frontman – ale Dave měl svůj vlastní image.“

„Všichni jsme byli dobří kamarádi,“ říká Carole Williamsová. „Jim přivedl svou přítelkyni Louisu. Dave měl také přítelkyni. Byli jsme opravdu jako jedna velká rodina. Pokud se konal koncert v dosahu dvaceti mil od domova, obvykle jsme tam byli všichni. Po místních koncertech bylo docela běžný nechat se zavézt domů, zastavit se u mě doma na něco teplého k pití a na toast. Když můj nevlastní otec šel na noční směnu, jedli jsme doma. Když byl doma, jedli jsme a popíjeli v dodávce, abychom ho neprobudili, protože musel brzy vstávat. Moje máma vždycky poznala, když se kluci vrátili. Musela jít pak přes ulici do obchodu koupit chleba na snídani!“

„Tehdy neexistovaly v domácnostech žádný telefony,“ vypráví Vicky Pearsonová, „takže když kámoši hráli víc na jihu, mohly jsme s Carole namluvit našim mámám, že jsme právě u té druhé. Pak jsme nasedli do vlaku do Londýna, abychom je viděli. Ne-